بسم الله الرحمن الرحیم

د کـــــتاب ځانګړنې

****

د کتاب نوم: د ســـرو زرو کـــرښې

راټولونه او ژباړه : انـــدیال ساپی

کمپوز : ژباړن

چاپ کال : ناچاپ

چاپ شمیر: ۰۰

خپرندوی: ریـــــان ټولګټې اســـلامی کتـابتـون

ســـريـــــزه

د ســـرو زرو کـــرښې هغه نقل شوې ټولګټې ويناوې، لنډې او تأثير ناکې کلمې دي چې په يوه کلکه رايه او سمه پرېکړه مشتملې دي، چې د تجربې، زيرکتيا کارونو د پوهاوې او جريانه زېرديدلې دي.

د پند، حکمت اوغوره ويناوې په غالبه توګه له عقلمند او پوهه انسان څخه صادريږي چې تجربو زيرک کړی وي او د مېړانې نښه يې پرې لګولې وي.

حکمتونه او غوره ويناوې په بشري نفسونو غښتلی تأثير لري ، انسان فضيلت او غوره والي ته هڅوي او د هغه نښې ورته ښکاره کوي ، د هغې ترلاسه کولو ته يې رابولي او په خپلولو کې يې ورسره مرسته کوي.

دا ځکه چې غوره ويناوې د عقل زېرنده، د تجربې ثمره او د فکر نچوړ دی.

مونږ ته د صحابو، تابعينو، علماوو،دين د امامانو او مخکښو پوهانو څخه ډېرې ټولګټې ويناوې او ګټور وصيتونه راپاتې دي چې د ټولنې په اصلاح، سمون، هوساينه، سرلوړۍ او

ژوند د چارو په بریالیتوب کې له مونږ سره مرسته کوي، او راته د یو روښانه او رونې راتلونکی په لور د مشال په څیر لار ښایي، چې د ټولو راټولول ناشونی کار دی خو مونږ هڅه کوو ترڅو پدې ټولګه کې تر ډیره د خپل توان په اندازه ځینې نمونې ذکر کړو.

په پای کې د الله جل جلاله څخه سوال کوم چې دغه کوچنی عمل د لیکوال او لوستونکو د ثواب سبب وګرځوي.

انـــدیال ســـاپی

اسلامي پوهنتون مدینه منوره

۲۰۱۸/۳/۳۰م

خپلې پټې چارې مو اصلاح کړئ:

امام ابن القيـم - رحمـه الله- وايي :

•څوک چې خپلې پټې کړنې سمې کړي، الله تعالى به يې ښکاره چارې سمې کړي.

•څوک چې د خپل ځان او خپل رب ترمنځ اصلاح وکړي الله جل جلاله به دده او خلکو ترمنځ اصلاح وکړي.

•څوک چې د اخرت لپاره عمل وکړي الله جل جلاله به يې ددنيا اړتياوې پوره کړي.

****

ستره جفا:

ابن حبان رحمه الله وايي:

" له دوستى وروسته دښمنى ستره جفا او تيروتنه ده، عقلمند ته يې کول ندې پکار، که چيرته وخت مو د هغى سپريدولو ته اړ کړي نو د سولې لپاره لار پرېږدئ".

روضة العقلاء(١٠٢).

****

مسافر څوک دی؟

ترکماني الحنفي رحمه الله وايي:« مسافرى او ناشناوالى له کورنى او

هيواد څخه لريوالی او له يو ځای څخه بل ځای ته سفر کول ندې، بلکی مسافر هغه څوک دی چې په قران او سنت عمل کوي او داسې څوک نه مومی چې پدې لاره کې ورسره مرسته وکړي، د خلکو ترمنځ ناشنا وي خو الله جل جلاله او د هغه رسول ته نږدي وي».

اللمع في البدع والحواث (٥٨٤).

****

د جومات پابند اوسئ:

سلمان فارسي أَبو الدّرْداء ته وليکلِ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا:

ای وروره!

دجومات پابند اوسه، يقينا ما له رَسُولَ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّم څخه اوريدلی دی چې فرمايل يې: "جومات د هر تقواداره او پرهيزګاره کور دی".

بزاررروايت کړی (٢٥٤٩)، وګوره " السلسة الصحيحة" للألباني (٧١٦).

****

د اخلاقو ارزښت:

که په عبادت کې دی کمی هر څومره وي، خو په اخلاقو کې کمی مه کوه، شاید اخلاق دی لوړو جنتونو ته د ننوتلو کیلی شي.

****

بد ورور:

ابن حبان رحمه الله وایي:

وروړنه د سختی او اړتیا په وخت پیژندل کیږي، ځکه په راحت کې خو ټول خلک دوستان وي، بدترین وروړنه هغه دی چې د تکلیف او ضرورت په وخت کې خپل ورور ذلیله او رسوا کوي.

روضة العقلاء (٢٢١).

****

کیسه:

د والدینو سره نیکی او چلند هغه کیسه ده چې ته یې لیکونکي یې، او بچیان به دی له تا وروسته نورو ته نقلوي، نو د کیسی لیکل دی په سمه توګه وکړه.

****

د الفاظو سم انتخاب:

که چیرته ووایې: چې نیمه ټولنه بده او ناکامه ده نو ټول په غوسه کیږي.

خو که ووایې: چې نیمه ټولنه بریالی ده نو ټول دی ویاړي.
داوړه جملې یوه معنی لري،
خبرې دی په سمه توګه انتخاب کړه تر څو پیغام دی تر نورو ورسي.

****

درب او بنده ترمنځ یې اړیکه:

د مسلمان لپاره دوه پردی دي:

- لومړی: دده او د رب ترمنځ.
- دوهمه: دده او دخلکو ترمنځ.

څوک چې هغه پرده ماته کړی چې دده او د رب ترمنځ ده، الله جل جلاله به هغه پرده لیری کړي چې دده او د خلکو ترمنځ ده.

****

د لیدو مخکی مو رب راضی کړئ:

د مؤمن لپار رب شته چې ورسره مخامخ کیږي به، او کور دی چې په کې اوسیږی به، نو ده ته پکار دی چې خپل رب له لیدو مخکې راضی کړي، او خپل کور له ورتلو مخ کې ودان کړي.

****

د وخت ضائع کول له مرګ ډير زيان لري:

د وخت ضايع ګول له مرګ څخه زيات سخت دی، ځکه وخت ضائع کول دی د الله تعالی او د اخرت څخه جلا کوی او مرګ ددنيا او دنيا د خلکو جلا کوي.

****

ددنيا ارزښت:

دنيا له پيل څخه تر پای د يوساعت په غم نه ارزی ، نو بيا د ټول عمر غم کول څنګه دی

****

خوښی او ناخوښه:

د نن ورځی خوښی شيان سبا ته ناخوښه او تکليف وي، او د نن ورځی ناخوښه شيان سبا ته راحت او خوښی وي.

****

ددنيا ستره بريا:

په دنيا کې ستره بريا دا ده چې خپل ځان هر وخت په هغه څه مشغول کړئ چې دهغه لپاره مناسب او په اخرت کې ورته ګټه لري.

****

عقلمندی:

څرنګه عقلمند دی هغه څوک چې جنت د یو ساعت په شهوت پلوري

****

د الله جلا جلاله عظمت:

د چا په زړه کې چې د الله تعالی لویې او عظمت وی ترڅو د هغه نافرمانی ونه کړي، الله جل جلاله به یې د خلکو په زړنوکې عزتمند کړي تر څو یې ذلیله نه کړي.

****

دری شیان د اخرت د ثواب پرته په دنیا کې هم ګټه لري:

- حج کول بیوزلی او غربت ختموي.
- صدقه کول د مصیبت مخه نیسي.
- نیکی او ښیګړه کول عمر زیتوي.

****

دری شیان بیرته نه راستنیږي:

- خبره چې له خولی ووځي.
- غشی چې له لیندی ووځي.
- او وخت چې تیر شي.

****

خلور شيان مو خلورو ته رسوي:

- چوپتيا مو سلامتيا ته رسوي.
- نيکی او ښيګړه مو عزت ته رسوي.
- سخا مو سرلوړی ته رسوي.
- شکر ويستل مو د نعمتونو زياتوالی ته رسوي.

****

دقدرت شکرانه:

کله چې په دښمن برلاسی شوئ، نو هغه ته ښښنه د خپل برلاسيتوت شکرانه وګرځوه.

****

ريښتنی ويار:

دا ويار ندی چې ځواکمن راوپرځوي، بلکی ويار دا دې چې له کمزوری سره انصاف وکړئ.

****

د عقل ارزښت:

هر څه چې ډير شي ارزښت کموي، بی له عقله چې څومره ډيريږی هغومره يې ارزښت لوړيږي.

د انسان خبرې هغه د عقل د لوړوالی استازیتوب کوي.

****

د نفس درملنه:

د خپل نفس او اروا درملنه وکړه، له ځان نه تیټو خلکو ته وګوره ترڅو درد او لویي دی له منځه ولاړه شي.

****

مشکلات مو باید اړیکو دپریکون لامل نشی:

کله چې مو نوکان لویږی باید نوکان پریکړو نه خپلې ګوتې، کله چې مو مشکلات زیاتیږی باید خپلې ستونزي او مشکلات ختم کړو نه خپلې اړیکې.

****

دخلکو په اړه هغه څه مه وایه چې د ځان په اړه یې ویل بد ګڼی.

****

د مینې لوړه بیلګه:

چا سره چې ستا د اخرت غم نوی نو ستا غم ورسره هم نشته

((إِنِّيَ أَخَافُ أَن يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَٰنِ))[سُورَةُ مَريَم : ٤٥]

زه وېرېږم چې ته به د الله جل جلاله په عذاب اخته شې.

ریښتنی مینه دا ده چې تا سره د هغه چا په الهی عذاب د اخته کیدو

ویره وی چې ته ورسره مینه لري.

****

گناهونه پریښودل د ذهنی پیاوړتیا لامل ګرځی:

له إمام مالك څخه وپوښتل شو حافظی د پیاوړتیا لپاره څه شی ګټور دی؟!

هغه ځواب ورکړ: که کوم شی ورته ګټه رسوی نو هغه دګناهونو پریښودل دی.

الجامع للخطیب البغدادی (285/2).

****

لوڅوالی:

ډیر هغه شیان چې الله جل جلاله په دنیا کې حرام کړی،

په اخرت کې یې روا ګرځولی،

لکه شراب او همداسی نور ...

پرته له لوڅوالی او بربنډتوب څخه چې الله تعالی په دنیا او اخرت دواړو کې حرام کړی،

بلکی زیاته پرده کول د الهی نعمتونوڅخه دی،

الله جلاله فرمایې:

((إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ)).

دلته خو تا ته دا هوساینې شته چې نه وړی او نه لوڅ اوسېږې،
د بچیانو او فامیل غړو ته مو د جامو غوره انتخاب وکړئ، دتنګو او لوڅو کالیو لیرې اوسئ،
ځکه فامیل مو ستاسی رعیت دی او له تاسی څخه به دالله جل جلاله په وړاندې دخپل رعیت پوښتنه کولای شی.

****

ریا څخه د ځان ژغورولو په موخه خپلې نیکې پټول:

أبي حازم المديني ویلې دی:
خپلې نیکې داسی پټې کړه لکه څرنګه چې خپل ګناهونه پټوي.
سیر اعلام النبلاء (٦/١٠٠).

****

ښه سوچ ورته وکړه:

خوښه دی چې هر چیری تښتی خو
((إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ)).
هرو مرو همدا ستا د رب په لوري ورګرځېدل دي.
خوښه ده چې هر عمل کوی خو ستا عمل نامه
((لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا)).
هیڅ وړوکی، غټ حرکت داسي ندی پاته چې پده کښې درج شوی

نه وي.

نن درڅخه منل کيږی

((مِثْقَالَ ذَرَّةٍ))

ذره قدري نېکي.

خو سبا ته درڅخه نه منل کيږی

((مِّلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا)).

دا ټوله ځمکه له سرو زرو ډکه جريمه هم ورکړي،

الله تعالی فرمايي:

((أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ)).

ايا تاسي انګېرلې وه چې موږ بابېزه پيدا کړي ياست او زموږ لوري ته ستاسي هيڅکله راګرځېدل نشته؟"

****

ريښتنې مړ څوک دی:

إمام ابن الجوزي -رحمه الله- ويلي دی :

" هغه څوک مړ نه دی چې له بدن څخه يې روح جلا شی ،

بلکی مړ هغه څوک دی چې په ځان د الله تعالی حقوق نه پيژنی !".

التذكرة(ص١٨).

****

له خپلې ګناه ویریدل د ایمان نښه ده!

ابن مسعود -رضي الله عنه- وایي:

"مؤمن به خپله ګناه داسې وینې، لکه چې دا دیوی غټې ګټې(تږې)لاندې وی او ویریږی چې هغه پری را ونه غورځیږی، او کافر به خپله ګناه داسې وینې لکه مچ چې یې د پوزی تر څنګ تیر شی"

****

تیر وخت:

ابن القیم رحمه الله- ویلي دی:

" د تیر وخت په پښیمانی ځان مشغولول د حاضر وخت بربادول دی ".

مدارج السالکین (٣ / ٥٠).

****

دردونکي حقیقت:

یو وایي:

نیکه ته مې وویل: ولې خپلې پیسې په قران کې پټوئ؟

هغه وویل: زه پوهیږم چې تاسو یې نه خلاصوی.

****

دفکر وړ ده:

په یوه لیرې پرته سیمه کې می سل کلن بوډا ولید،

تري ومې پوښتل:چې په دومره بوډاتوب کې دی د روغتیا او چټک کار راز څه دی؟

نو ویې ویل: کینه می پریښوده، صحت راته سلامت پاتی شو.

****

دردونکی حقیقت:

که چیرته مونږ پوهیدلی،

چې په غیاب کې زمونږ اړه څه ویل کیږی، نو د ډیرو خلکو په مخکی به مو موسکا نوی کړی.

****

په زړه پوری ده:

مناسب وخت د راتلو انتظار مه باسه، ښایي هیڅ کله رانشی، بلکی د ترکاړ په څیر کار وکړه، ترکاړ د میخ ټکوهلو لپاره خالی ځای نه گوری ، بلکی هغی د ایښودنی لپاره ځای ټاکی او په ټک وهلو سره میخ ډیر په سختۍ خپله لار څیروی،

خپلې غوښتنې وپیژنه او په کلک هوډ ورته لار څیری کړه،

ځکه مترده او حیران شخص هیڅ کړنه نشي ترسره کولای.

****

تریخ حقیقت:

له یو حکیم څخه وپوښتل شو:

چې دا اسمان ولې دومره صاف وی؟

هغه موسکی شو او په ځواب کې وویل: ځکه هلته انسانان نه اوسیږی.

****

هڅه وکړئ:

چې ځانته وفادره دوست پیدا کړئ.

ځینې سلفو ویلې دی:"ستره توښه وفاداره ورور درلودل دی".

أداب الدین والدنیا (مخ١٦١).

****

همیشه مثبت اوسئ:

ځینې خلکو ژوند څخه د خوند او ګټې اخستنې فرصت له لاسه ورکړی،

منفی اړخو نو په ټینګار او له خپل حد څخه د هغی په لویولو روږدې شوي، سره له دی یې دژوند له مثبتو برخو ځان ناخبره ساتلي دي.

****

دبدلون اهم لاملونه:

پنځه شیان که چیرته بدلون ومومی نو لامله یې انسان هم بدلیږی:

- قناعتونه.
- پاملرنې.
- وړتیاوې.
- اړیکې.
- رهبر او لارښود.

****

دپردیو کورونو پرده ساتل:

د خلکو کورونو ته ړانده ننوځئ او ګونګې تری راوځئ، هغوی د کورنیو چارو تفصیل او هلته اوریدلی خبرې په تاسو پوری هیڅ اړه نه لري.

****

دخپل ځان کمی پیژندل:

إمام الشاطبي د حمدون القصَّار رحمهم الله -نه نقلوي :

« څوک چې د سلفو ژوند لیک ته وګوري د سړیتوب له مرتبې څخه به دخپل ځان وروستوالې او کمی وپیژنی ».

کتاب الإعتصام(ص١٢٧).

****

دنورو څارل پریږده:

- خپلې کړنې وڅاره، دنورو دکړنو څارل پریږده، ځکه د نورو نه څارل نیمه راحت دي.
- د نورو په چارو کې تدخل مه کوه، د نورو په چارو کې عدم تدخل نیمه ادب دي.
- په ځنو حالتو کې چپ پاتې شه، ځکه چوپتیا نیمه حکمت دي.

****

دچا سپکاوې مه کوئ:

امام مناوي - رحمه الله - وایي:

" انسان لپاره مناسب دا ده چې د هیڅ چا سپکاوې ونه کړي، ښایي سپکیدونکی شخص پاک زړی، نیک عمله، او سپین نیته وي، الله جل جلاله د بندګانو سپکول، د پښیماني، ذلت او رسوایې سبب ګرځي".

فیض القدیر(380/5).

****

په عبادت کې ده سنت طریقه معتبره ده:

امام البانی -رحمه الله- وایي:

"په عبادت کې ډیروالی معتبر ندی، بلکې معبتره دا ده چې عبادت دسنت په طریقه او له بدعت څخه لیرې وی".

ابن مسعود رضی الله عنه هم دی خبری ته اشاره کړی، فرمایي:" په سنت کې میانه روی په بدعت کې له کوښښ څخه غوره ده".

السلسلة الصحيحة(5/14).

****

دخلکو رضایت:

حسن بصري-رحمه الله-وایي:

"ما چې کله خلک ولیدل چې له خپل خالق څخه نه رضا کیږی، نو پدی پوهه شوم چې ددی په څیر یې له مخلوق څخه هم نه رضا کیږی".

كذب المفتري(422).

****

څلور شیان درته بریا تضمینوی:

- **تر ټولو زیات کار .**
- **تر ټولو زیاته پوهه.**
- **تر ټولو زیاتې اړیکې.**
- **تر ټولو ښه اخلاق.**

****

دری شیان مه پریږده چې ستا د ژوند پریکړه وکړي:

- **بدی خاطرې.**
- **خلک.**
- **مال**

****

د دریو جملو په اړه ځان ناخبره کړه:

- **ما اوریدلی.**
- **خلکو ویلې.**
- **خلک به وایې.**

****

د خپل ځان په اړه دری شیان مه منه:

- **نور درته قناعت درکړي چې ته له هغوی ټیټ یې.**

- خپله دا عقيده ولري چې ته له هغوی کم يي.
- په نورو باندې د لوړوالی په توان دی شک وکړي.

****

خلک او لمونځ:

علامه ابن القيم - رحمه الله- وايي:"خلک په لمانځه کې پنځو مرتبو ته ويشل کيږي:

لومړی: مرتبه:

هغه څوک دي چې د ځان سره ظلم کوي او د لمانځه په حق کې تفريط کوي، د لمانځه په وختونو، ارکانو، تاکلی مقدار او اوداسه کې کمی کوي.

(ده ته به سزا ورکول کيږي).

دويمه: مـــــرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه د وختونو، تاکلی مقدار،اوداسه او ظاهری ارکانو خيال ساتی، خو د وسوسو په په وړاندی يې د نفس مقاومت پاتی راغلی وي، په لمانځه کې د وسوسو او افکارو سره پاتی کيږي.

(له ده سره به حساب کيږی).

دريمه: مـــــرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه د وختونو، ارکانو او ټاکلی مقدار حفاظت او ساتنه کوي، نفس يې د وسوسو او افکارو په وړاندی مقاومت کوي، د دښمن سره په مبارزه بوخت وي ترڅو لمونځ تری غلا نه کړي.

(ښايي ده ته ښښنه وشي).

څلورمه: مـــرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه ته ودريږی، دهغه حقوق، ارکان،او ټاکلی مقدار په سمه توګه ترسره کوي، زړه يې د لمانځه ارکانو او سمی کړنی ته متوجی وي ترڅو کوم شی تری ضايع نشي، بل کې ټول سوچ او فکر يې د لمانځه سموالی ،بشپړتيا او پوره والی ته وي، زړه يې په لمونځ او د الله جل جلاله په بندګی بوخت وي.

(ده ته به اجر او ثواب ورکول کيږي).

پنځمه: مـــرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه ته ودريږی د هغه حقوق، ارکان،او ټاکلی مقدار په سمه توګه ترسره کوي، خو سره له دې يې خپل زړه د الله جل جلاله په وړاندی يخی وي، د زړه په سترګوهغه ته ګوري او څارنه يې کوي، زړه يې د الله جل جلاله له مينې او لويې ډک وي، داسی وي ګويا چې دا يې وينې او ليدنه يې کوي، ټولی

وسوسې او نفسی خاطرې د مینځه تللې وی او پرده یې د ده او الله جل جلاله ترمینځه اوچته شوې وي.

د ده او نورو د لمانځه په غوروالی او لویې کې دومره توپیر وي لکه ځمکه او اسمان، دا په لمانځه کې د خپل رب په رضایت بوخت وی او خپلې سترګې پری ویخوي.

(دا خپل رب ته نږدې دي).

****

زمونږ ټولنی دننی حالت دقیق انځور:

ابن مفلح الحنبلي رحمه الله وایې: "د خلکو ډیر ناشنا حالت چې زما تر سترګو شو او ملاحظه می کړ، هغه دا چې: زیاتره یې د هیوادنو او ودانیو په ورانیدو چغی وهی ، دخپلوانو او خپلو مشرانو په مړینه ژاړی، د رزق په کمښت افسوس کوي، د وخت او خلکو بدۍ بیانوی، د ژوند سختې یادوی ، دنرخونو لوړوالی او د حاکمانو زیاتی ذکر کوی، دوی د اسلام ړنګیدل، دجوماتونو شړیدل، د سنتو مړینه، د بدعاتو خپریدل، د ګناهونو ترسره کیدل ولیدل او وینی یې، خو مونږ یو هم ونه لیدو چې د خپل دین لپاره یې غږ پورته کړی وي، پخپل تقصیر یې ژړلی وی، د خپل عمر په بې ځایه تیریدو ښیمانه شوی وی، زه ددی لپاره پرته ددین په اړه

ددوی لا پروايي، او د دوی په سترګو کې د دنيا له لوی او عظمت بل لامل نه وينم.
(الاداب الشرعية لابن مفلح ٣/٢٤٠).

****

نيکمرغی په دري شيانو کې ده:

- د الله جل جلاله حکمونه پرځای کول.
- په خپله برخه قناعت کول.
- د الله جل جلاله په پريکړه راضی کيدل.

****

وخت او شپې ورځې دی وړاندې دوه انتخابه ږدي:

- يا به د نورو لپاره قدوه گرځي.
- او يا هم عبرت.

د ځان لپاره مناسب انتخاب وټاکه!.

****

دری خبرې بايد د هر چا په ذهن کې ځای ولری:

- له مرگ څخه خلاصی نشته.
- په دنيا کې ارامی او راحت نشته.
- او د خلکو له خبرو سلامتيا نشته.

****

پوره بدله:

علامة ابن عثيمين رحمه الله وايي:

پدی پوهه شه که چیرته دی دخپل مسلمان ورور عیبونه خپاره او ښکاره کړل!

هرومرو به الله جل جلاله پر تا داسی څوک مسلط کړي، چې ستا عیبونه او نیمګړتیاوی خپری او څرګندی کړي.

تفسیر سورة الحجرات (١/٥٢).

****

علم او عمل:

علامه ابن القیم رحمه الله وایي:

- **که چیرته علم پرته له عمله فایده لرلي، نو الله جل جلاله به اهل کتابو د علماوو بدی نه بیانوله.**
- **که چیرته عمل له اخلاص پرته ګټه لرلی، نو د منافقینو بد به نه ویل کیدل.**

****

شخصیت لوړونه:

د خلکو خبرې د خاورو په څیر دی، که په هوا کې وانلوځی،

نو د قدمونو لاندې کيږي.
سالم اوسه د خلکو ژبې نه چوپ کيږې.
****

شخصيت لوړونه:

ذره بين دی يو اړخ ته کړه....
د بې ارزښته کړنو لوړول د ستړتيا پرته بله مانا نه لري،
هر څه ته مناسب اهميت ورکړه که چيری ورته له حده زيات ارزښت ورکړي د هغه سره چلند به درته ستونزمن شي.
****

اتفاق:

ابن عثيمين رحمه الله وايي:
" هر هغه څه چې د خلکو ترمنځ د کينې، جلاوالی، او دښمنی لامل گرځي شريعت يې په کلکه ردوي، ځکه د اسلام سپيڅلي دين اساس د مسلمانانو ترمنځ په يووالی، محبت او دوستی بنا دي".
الشرح الممتع(143/8)
****

دفکر وړ ده:

ایا زمونږ په ژوندیو تورسرو غیرت کول مهم ندی؟

ښځینه مړی د تدفین پر مهال یې محارم د قبر څنډو ته راټول شوی وی د مړی له ځای یې کړی تاو کړی وی ترڅو پردی کس ورنږدی نشی.

پرلپسی په لوړ غږ اواز کوی، جنازه پټه کړی قبر ته پرده وکړی.

دا ټولی کړنې پخپلی تور سری باندی دوی د غیرت څرګندونه کوي پداسی حال کې چې هغه په کفن کې مړه پرته وی.

خو په ژوندنی بیا د ډیرو کړنه ددی برعکس وی خپلو تورسرو ته د بې پردګی، مخ د لوڅوالی او هغه ناروا لباسونو د اغوستلو اجازه ورکوي چې هغوی بدن د اندامونو ښکارندوې کوی.

****

دردناک حقیقت:

مونږ هغه امت وو چې څه وخت مو ګډې اوبزې څرولی،

د اسلام په راتلو سره مونږ داسې امت شو چې د امتونو مشرې او ساتنه مو پیل کړه،

خو کله چې مو اسلام ته شاه کړه د ګډو په څیر مو نور امتونه څروی.

****

پرتله:

ګټې له الماسو څخه ډیرې دراندې وي،

خو له الماسو سره هیڅ نه مساوی کیږي،

همدرانګه اشخاص هم،

سړیتوب او مقام یې باید له منصب او رتبې قیاس نشی بلکی په اخلاقو یې قیاس شی.

****

په الله جل جلاله باوری اوسئ:

دګناه لپاره توبه شته،

د غم لپاره خوشحالی،

د تنګستیا لپاره راحت،

دسختی لپاره اسانی،

دبدبختی لپاره نیکبختی،

او د هر څه لپاره حل،

خو یوازی صبر وکړئ او په الله جل جلاله باوری اوسئ.

****

مجاهد رحمه الله وايې:
يقينا الله جل جلاله ديو چا د ديندارۍ او نيک عملۍ له امله د هغه بچيان او لمسيان صالحه او نيک عمله کوي.
الحلية لأبو نعيم (285/3)
****

نورو ته احترام لرل:
نورو ته احترام او درناوې درلودل هغوي ته ستا د اړتيا په معنی ندې، بلکی دا ستا اخلاق دی که څه هم هغوي يې وړ نه دي.
ستا ارزښت ستا په اخلاقو پوری تړلی دی.
****

شخصيت لوړونه:
که په ژوند کې هر څه د لاسه ورکړي، خو په الله جل جلاله باندی خپل باور له لاسه مه ورکوئ
****

دوه شيان انسان نړوي:
- په تير وخت په اړه فکر کول.
- او دنورو په کړنو ځان مشغولول.

****

شخصیت لوړونه:

زما له ناوړه اخلاقو شکایت مه کوه!

بلکی ماته په خپل ځان کې وښایه، چې باید ښه اخلاق څرنګه وی.

****

الهي رښا:

د نورو په بدو کړنو او ویناوو راضی کیدل او پری خوښی څرګندول هغی د کړنی په معنی دي.

الله جل جلاله فرمایي:((إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ)).

ژباړه: کله چې تاته منافقین راشي.

دغه وینا یوائی ابی ابن سلول کړی وه،

خو الله جل جلاله یې نسبت ټولو ته وکړ، ځکه دوي ټول پری راضی ول!!

****

دوستی کله نړیږي:

د خلکو ترمنځ دوستی نه نړیږي،

مګر داچې کله یې ترمنځ ملامتیا زیاته شی، دروغ ډیر شی، پاملرنه او اهتمام کم شی.

****

تعصب:

باید تعصب یواځی د دلیل لپاره وی نه د خلکو د نظرونو لپاره

امام احمد بن حنبل رحمه الله وایې:

- **زما د مالک، شافعی، اوزعی او ثوری- رحمهم الله- تقلید مه کوئ، بلکی علم له هغه ځایه یې واخلئ چې هغوي تری اخستي دي.**
- **بیا وایې: د اوزعی رای، مالک رای، او ابو حنیفه- رحمهم الله- رای ټولې اراء او نظرونه دي، چې زما په وړاندې یو شان دی، بلکی حجت او دلیل یواځی په اثارو کې دی.**

صفة الصلاة للألباني •

****

له دریو ځان وساتئ:

- **دخوښی پر وخت له ژمنی.**
- **د غوسی پر وخت له ځوابه.**
- **او دغم پر وخت له پریکړی.**

****

لنډه کیسه خو د ژوند تګلاره ټاکی:

یو سړی عبد الملك بن مروان ته راغلی وویل:

زه دی له یو کاره خبروم هغه ورته وویل:

خبر می کړه خو دروغ به نه وایې، غیبت او منافقت به هم نه کوئ،

هغه وویل: بیا خو ماته بیرته د ستنیدو اجازه راکړه.

****

الهي رڼا:

هغه رب چې نیتونه او خاطرې څاری، نو د کړنو او او ویناوو څارل به یې څرنګه وی!!

الله جل جلاله فرمایي:((وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِۦٓ إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُورِ))[سُورَةُ المُلك : 13]

ژباړه: که تاسي پټي خبري وکړئ او که په لوړغږ (د الله لپاره یو شان دي)؛ هغه خو آن د زړونو په حال باندي پوهیږي.

****

د نورو سره مو اخلاق او رویه سمه کړئ:

نیکه می راته وویل:

ای بچوړیه زړونو دترلاسه کولو او زړونو دماتولو ترمنځ یو

باریکه تار دی چې هغی ته اسلوب وایې.

****

شخصیت لوړونه:

که غواړی چې زما شخصیت معلوم کړی نو له ما پوښتنه وکړه یا راسره ملتیا وکړه، که دا دی له وسه پوره نوی،

نو زما په اړه له چا پوښتنه مه کوه، ځکه زمونږ ټولنه له کینه ګرو او نفاق اچوونکو ډکه ده.

****

وهم او حقیقت:

له وهمی او خیالی مانیو څخه د حقیقت جونګړه ډیره غوره ده

****

په اړه یې اندیښنه مه کوه :

که څوک تاته رد بد وایې ستا د رسوایې او زیان هڅه کوی، دا مانا نده چې ته یې د زړه په ترلاسه کولو کې پاتی راغلی یې بلکی تا یې له ناوړه څیری پرده پورته کړه.

****

نن سبا په زیاتو انسانانو دغه متل ښه تطبیقیږی چې وایې:

ټول عمر یې ورسره ښه وکړل یوه ورځ ورسره بد وکړل د عمر ښه

يې هيروی او د ورځی بد يادوی.

****

د زړه سلامتيا:

ابن القيم رحمه الله زړه د سلامتيا په اړه وايې:

د زړه سالمتيا تر هغی نه بشپړيږی تر څو چې له پنځو شيانو سالم پاتی نشي:

- له شرک څخه چې توحيد ماتوی،
- بدعت چې د سنت خلاف کوی،
- شهوت چې د الهی امر مخالفت ته دی رابلی،
- غفلت چې د ذکر سره تضاد لری،
- خواهش چې د اخلاص سره ټکر لري.

الجواب الکافی(١٢٦).

****

ابن القيم رحمه الله وايې:«

زړه دی په دری ځايونو کې گوره:

- قران کريم د اوريدلو په وخت کې
- د ذکر په مجلسونو کې.
- د ځانلوالی عبادت په وختونو کې.

که پدې ځایونو کې دی ونه موند نو دالله تعالی نه سوال وکړه چې د زړه لوړیینه دربانديې وکړي، ځکه ته زړه نه لري».

****

دا کار کول په ډیرو سخت وي:

مُوَرِّقٍ الْعِجْلِيِّ -رحمه الله-وایي :هغه څه چې زه یې دلسو کلونو راهیسی د کولو په هڅه کې یم خو تر اوسه پورې پرې نه یم توانیدلای،

(المعلی بن زیاد) تری وپوښتل دا کوم کار دی أبا المعتمر ؟

هغه وویل : د بې ځایه خبرو چوپ پاتی کیدل ".

طبقات ابن سعد (7/ 213).

****

شخصیت لوړونه:

هر شخص د خپل فکر او پاملرنی له زاویي د نورو کړنې څاری،

- دچا غیبت مه کوئ.
- دچا سپکاوی مه کوئ
- په چا ظلم مه کوئ
- او مه دچا په نیتونو او خاطرو کې ننوځئ

****

دردونکی حقیقت:

که په اوس وخت کې درته فرضا دا ژمینه مساعده شی، چې دخپل ځان په اړه پشی شاه کیدونکی خبرې واوری،

نو له هغی چا به درته سخته صدمه ورسی چې مخامخ درته خندا کوي.

****

د وخت ارزښت:

لومړي: وخت د اسلامې تاریخ پانو کې:

(1) ابوبکر رضي الله عنه وایې:«الله تعالی لپاره د ورځی خپل عمل دی چې د شپی نه قبلوی او د شپی خپل عمل دی چې د ورځی نه قبلوی».

(2) عبد الله بن مسعود رضي الله عنه وایې:« په هیڅ څه دومره نه پښیمانه شوی بې له هغه ورځی چې لمر یې پریوځی، عمر می کم شي او عمل می زیات نشي».

(3) عمر بن عبد العزیز رحمه الله وایې:« شپه او ورځ په تا کې کار کوي(ژوند دی کموي)، ته په هغی کې نیک عمل وکړه».

(4) حسن بصري رحمه الله وایې:« ای بنی ادمه! یقینا ستا عمر څو ورځې دی، کله چې ورځ تیریږی ستا د ژوند یوه برخه هم له منځه

ځي».

(5) ځینو ویلې:«ما داسې خلک لیدلی ول چې له درهم او دینارو څخه به یې زیات د خپل وخت ساتنه کوله».

(7) أبو العلاء المعري رحمه الله وایې:« دري شیان نه راستنیږي: وخت، ښایست او ځوانی».

(8) یحیی بن هبیره رحمه الله وایې« وخت هغه سرمایه ده چې باید ساتنی ته یې پاملرنه وشي خو زه وینم چې له تاسی څخه ډیر په اسانی ضایع کیږي».

(9) ځینې حکیمانو ویلې:« څوک چې یوه ورځ بې لدې تیره کړی چې کوم حق ونه سپاري، کوم فرض اداء نه کړي، کوم د خیر کار ترسره نه کړي او کوم علم حاصل نه کړي نو ده د خپلې ورځی نافرمانی وکړه او له ځان سره یې زیاتی وکړه».

(10) د وخت په اړه مأثوری ویناوې:

- د وخت ضائع کول د بدبختی نښه ده.

وخت سره زر دی.

- وخت د توری په څیر دي، که ته یې پری نه کړي تا پری کوي.
- د نن کار سبا ته مه پریږده».

(11) ابن الجوزی - رحمه الله- د وخت په اړه وایي:« انسان ته پکار دی چې د زمانې ارزښت او د وخت قدر وپیژنی، د الله له اطاعت پرته یوه شیبه هم ضایع نه کړي، په لومړیتوب سره په کې غوره کړنه او وینا وړاندې کړي، باید د نیکی په کارونو کې یې نیت سست نوی تر څو بدن یې له کولو څخه عاجزه نشي، یقینا سلفو به د خپل وخت له هرې شیبې ګټه اخسته، له عامر بن عبد القیس څخه نقل دي، یو سړی ورته وویل: ماته څه ووایه، هغه ورته وویل: لمر راونیسه».

دویم: وخت د غربی پوهانو له نظره:

(1)« فوضی هله عامه شي کله چې مونږ وخت تصادف ته پریږدو» فکتور هوجو.

(2) ایا په ریښتني د ژوند سره مینه لري؟ که داسې وی نو وخت بې ځایه مه تیروه ځکه وخت د ژوند اصل او جوهر دي» فرانکلین.

(3) په شبه توګه د وخت حفاظت او ساتنه وکړه، ویې څاره، دغه کړنه د هر ساعت او دقیقه سره وکړه، ځکه وخت دی له ګوتو څخه داسې وځي لکه خوی مار، د خپل وخت هرې دقیقی ته د ارزښتناک او سپښلې شی په نظر وګوره، هغی ته اهمیت،

څرګندتیا او اهتمام ورکړه» ټومان مان.

(4) هغه ستونزه چې زمونږ په نفسونو کې پټه ده، دا ستونزه نده چې مونږ وخت نلرو، بلکی ستونزه له وخت څخه په ښه شکل د ګټې اخستنی په کیفیت کې ده، د وخت- د مال برعکس- جمع او ذخیره کول ناشوني دی، ځکه مونږ یې په مصرف مجبوره یو، لکه په یوه دقیقه کې د 60 ثانیو د سرعت په څیر، که زمونږ خوښه وي او کنه، خو داسې ښکارې چې وخت د ارزښت پوهی ته کم پام شوي، او دهغی په ناسمه توګه مصرف ته زیات» د.ر.أ ماکینزي.

(5) مونږ نشو کولای چې د دقیقو ستن کنترول کړو، نو بیا ستونزه د ساعت په اداره کولو کې نده، بلکی په مونږ کې ده چې ځانونه څنګه د ساعت موافق عیارکړو»د.ر.أ ماکینزي.

****

د علم په خپرولو کې سستی مه کوئ:

- ابن المبارك رحمه الله وایي :

« له پیغمبری څخه وروسته له علم نشرولو او خورولو بله غوره درجه نه پیژنم ».

تهذیب الکمال (١٦/٢٠).

- امام ابن القيم رحمه الله وايې:

« په علم سخا او د هغی خپرول د سخا له لوړو مرتبو څخه دی، په علم سخا کول د مال له سخا بهتر دی، ځکه علم له مال څخه غوره او ارزښتناک دی ».

مدارج السالكين (٢/٢٨١).

- ابن الجوزي رحمه الله وايې:

« که څوک خوښه ګڼی چې له مرګ څخه وروسته يې نيک عمل پری نشی نو علم دی خپور کړی ».

التذكرة (٥٥).

****

عمل او وينا مو سر يو کړئ

زبيد اليامی رحمه الله وايې:

د ابن مسعود رضی الله عنه خبری شل کاله چوپ پاتی کړم او هغه دا: " د چا وينا چې له عمل سره برابره نوی هغه خپل ځان رتی".

****

ګټوره فائده او قيمتی وينا:

سري السقطي وايې:

د شبهاتو په پريښودولو نشي توانيدلای مګر هغه څوک چې

شهوات پریږدي.
الطیوریات(59/1)
****

شخصیت لوړونه:

چا چې دی درناوی وکړ ته یې هم درناوی وکړه،
چا چې سپک وګڼلې، د هغه نه په لریوالی د ځان درناوی وکړه.
****

د قناعت عینکې:

قناعت هغه عینکې دی چې په سترګو یې کړئ، نو ژوند درته ښکلی ښکاري،
خو که د سترګو دی لرې کړي نو سترګی دی بیا په هیڅ شی نه مړیږي.
****

بدګمانی:

بکر المزنی رحمه الله وایي:
" له هغه خبرو ځان وساته که په کې په سمه وي نو ثواب نه درسي او که په کې خطا وي نو ګناهنګاریږي، چې هغه پخپل مسلمان ورور بد ګمانی کول دي.

رواه ابن سعد في الطبقات(7/157)

****

دفکر وړ ده:

پخپلو جیبونو کې د صدقې پر وخت تر ټولو کم نوټ لټوو،
او بیا د الله نه غواړو چې مونږ ته پرې جنت الفردوس راکړي،
د الله په لار کې مو دصدقې کچه څومره ټیټه ده،
او غوښتنې مو څومره لوړې دي.

****

د نصیحت او نیوکې منل:

ابن قدامة المقدسی رحمه الله وایي:
"سلفو به هغه څوک خوښول او مینه به یې ورسره لرله چې هغوی ته به یې د هغوی نمګړتیاوې او عیبونه ورپه ګوته کول،
خو نن سبا په غالبه توګه مونږ ته تر ټولو د بغض او کینې وړ هغه څوک دي چې مونږ ته زمونږ نیمګړتیاې او عیبونه راښایي".
منهاج القاصدین (۱۹۶)

****

له هغه چا سره مينه وکړئ چې درته سمه لار ښايي:

علامة ابن عثيمين رحمه الله وايي:

«هر څوک چې له تاسره په دين نصيحت نيکيو ته په هڅولو او له بديو څخه په منع کولو کې ښيګړه او مرسته وکړي،

نو دا تقاضا کوي چې ته له هغه سره مينه او محبت وکړئ،

په اوسنی وخت کې ځينو خلکو د کړنې پر خلاف،

چې ته ورته په نيکيو امر وکړئ له بديو څخه يې منع کړئ، او ورته د خير او سمی لار لارښوونه وکړئ،

نو زړه درته له کينی او بغض ډکوي،

چې دا کار هم د دين او هم د عقل خلاف دي».

شرح اقتضاء صراط المستقيم (ص 279)•

****

ريښتنی ورورلی:

امام ابن باز رحمه الله وايي:

«ورور دي هغه دي چې درته يې نصيحت او يادونه وکړه او له بدو يې خبر کړي،

نه هغه چې له تا ناخبره، لا پروا او درته چاپلوسی کوي،

په ريښتنی ورور دی هغه دي چې درته نصيحت او يادونه کوي،

دالله جل جلاله لور ته دی رابلي،
د خلاصون لار درښايي ترڅو يې خپله کړئ،
د هلاکت له لاری دی ويروي او دهغی ناوړه پايله درښايي ترڅو تری ځان وژغورئ».
فتاوی ابن باز (14/21)•

****

حق بايد له هر چا ومنل شي:

فضيل بن عياض رحمه الله نه د تواضع په اړه وپوښتل شو،
هغه وويل:« حق ته ټيټدل، او ورته غاړه کيښودل، او له هر چا څخه د حق منل».
تهذيب المدارج {2/680}•

****

امام سيوطي رحمه الله وايې:

د ماشومانو پنځه خويونه که چېرې لويانو د خپل رب سره درلودلی نو وليان به ول:

- د رزق پروا نه لري.
- د ناروغۍ پر وخت له خپل رب څخه فرياد نه کوي.
- په ګډه خوراک کوي.

- د ویرې پر وخت یې له سترګو اوښکې روانې وي.
- د جنګ او جګړې پر وخت د سولې په لور منډه کوي.

حسن المحاضرة (1/521)•

****

شخصیت لوړونه:

د خپل ځان د درناوی یو ډول دادي،

چې له هغه اشخاصو جلا شئ چې ستا قدر او اهمیت نه پیژني.

****

د ناوړه اخلاقو خاوند:

په خلکو کې تر ټولو د ناوړه اخلاقو څښتن هغه دي، چې کله درځخه ناراضه او خپه شي:

- نیکی دی هیره کړي.
- راز دی افشا کړي.
- دوستی دی له یاده وباسي.
- او هغه څه درپسی وایې چې په تا کې نوي.

****

چوپتیا:

په سختو حالتو کې چوپتیا درناوی او احترام زیږوی، په خلاف د جنجال او جګړې چې د کینې او نفرت لامل کیږي.

****

عقلونه هله کوچني شي،

چې د نورو په عقلونو مشغوله شي، او بیا هله لوړ شي چې کله یې ترکیز او پاملرنه خپل ځان ته شي.

****

نیت او عمل مو یواځې د الله لپاره ځانګړی کړئ

امام شافعي رحمه الله وایې:

«ای ابو موسی! که خپل ټول کوښښ وکړئ چې ټول خلک خوښ وساتئ نو دا ناشونی ده،

کله چې داسی ده نو خپل عمل او نیت یواځې د الله لپاره خالص کړه».

شعب الإيمان للبيهقي(10/201)

****

یواځې خوښ ښه یې لدینه چې ترځنګ دی زر منافقین وي.

****

د ذکر اړینې فائدې:

- **ابن القیم رحمه الله وایې :**

د سحر او ماښام اذکار د زغرې په څیر دی څومره چې یې کلک والی زیاتیږی هغومره یې څښتن ته زیان نه رسیږی، بلکی کله د زغرې کلک والی تر دی ورسیږی چې غشی له ستنیدو وروسته بیرته ویشتونکی ته رسی..

- **ابن عثیمین رحمه الله وایې :**

د سحر او ماښام أذکار په ژغورنه کې د یأجوجو او مأجوجو له دیوال څخه پیاوړی دی د هغه چا لپاره چې له حاضر زړه نه یې ووایې..

- **ابن الصلاح رحمه الله وایې :**

څوک چې د سحر او ماښام د اذکارو ، د لمانځه وروسته اذکارو او د خوب د اذکارو پابندی وکړي، د الله جل جلاله له ذکر کونکو شمیرلی شي...

- **ابن القیم رحمه الله وایې:**

د ذکر له ګټو څخه دا دی چې ذکر کونکی ته قوت او ځواک وربښی، تر دی چې له ذکر سره هغه څه شونی دی چې د ذکر پرته یې تصور نشی کیدالی.

- ابن کثیر رحمه الله وایې :

د اذکارو جاکټ واغوندئ تر څو مو د پیریانو او انسانانو له شرونو وژغورئ ،،،

روحونه مو په استغفار(بښنه) پټ کړئ تر څو د شپی او ورځی ګناهونه مو ورژوئ،،

کچیرته درته مصیبت در ورسی چې تاسو یې بد ګنئ زر دی چې تاسی به راضی او باوری شئ چې دا هغه خیر دی چې د رب له لوری تاسی ته مقدر شوی دی، ځکه تاسی په رب پوری پناه نیوله ده،،

- ابن القیم رحمه الله وایې:

دا ځکه چې کله د زړه غفلت زیات شی نو کلک والی او سختی یې هم زیاته شی، کله چې دالله جل جلاله ذکر وکړي دغه سختی یې داسی لېرې شی لکه څرنګه چې قوله په اور ګې ولی کیږي.

*د زړه سختی د الله جل جلاله د ذکر په څیر په بل څه له مینځه نه ځی.

- په هر حالت کې د خپل رب یادونه وکړئ:

ابن القیم رحمه الله وایې:

الله تعالی هیڅکله د ذکر کوونکی ژبی اجر نه ضایع کوي، بلکی

ذکر کونکی ته پرې ثواب رسي که څه هم زړه يې غافله وي ..خو دثواب ترمنځ تفاوت موجود وي.
روضة المحبين (1/309).

****

اخلاق خپلی مرتبې لري،
څومره چې دی اخلاق لوړيږی هغومره دی د خلکو ترمنځ قدر لوړيږي

****

نور د کړنو سره د چلند اسانه لار:
که د خلکو خبرو درمند کړئ،
نو خپل نفس په ډير فکر او سوچ لا مه دردمند وه،
چې ولی يې دا وويل او ولی يې داسې وکړل،
لومړی په خپل رب باور وکړه او بيا پخپل ځان،
ترڅو چې هغوی ستا په څير انسانان دی نو د ژبو پرته بل څه نه لري،
نه ګټه درسولی شي او نه ضرر،
يو کار ته له خپلی اندزی زيات ارزښت مه ورکوه.

****

بشريت د عقلونو ډولونه:

د انسانانو عقلونه په درې ډوله دي

- لوړ عقلونه چې له افکارو او نوښتونو بحث کوي.
- متوسطه عقلونه چې له پيښو بحث کوي.
- ټيټ او کمزورى عقلونه چې له خلکو خبرې کوي.

****

علاّمة ابن عثيمين رحمه الله وايي :

" د قران کريم زياته لوستنه زړه د ثبات او سلامتيا تر ټولو ستر سبب دى "

نورعلى الدرب (٢٠\١٢).

****

خلکو ته د اسلام ناشناکيدل:

إمام ابن القيم - رحمه الله- وايي :

((کله چې د اسلام ناشناوالى زيات شى، نو علماء به کم او کم عقل به زيات)).

زاد المعاد (٣/٤٤٣).

****

پیاوړی عزم:

د حق په لاره کې یواځی پاتی شه، خو د باطل د لارې سر لښکر مه جوړیږه.

****

د اخرت په فکر کې شئ:

عمر بن عبد العزیز رحمه الله وایې:

اخرت مو سم کړئ دنیا به مو سمه شي، او د باطن اصلاح وکړئ ظاهر به مو اصلاح شي.

حلیة الأولیاء٥(/٢٦٦).

****

د نفس رضایت:

ابن الجوزی رحمه الله وایې:

د انسان ستر مصیبت د خپل نفس رضا کول او پخپل علم قناعت کول دی، چې دا ستونزه په ډیرو خلکو کې عامه شوی ده.

صید الخاطر ابن الجوزی (مخ ٤٧٠)

****

لمونځ:

تر څو چې صحت درسره په جای نماز د ودریدو ملتیا کوی، نو تراوسه دی هیڅ هم د لاسه ندی ورکړی.

****

سوچ او فکر ته اړتیا لري:

الله جل جلاله فرمايې: ((وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَٰهِرَةً وَبَاطِنَةً ۗ)) او خپل ښکاره او پټ نعمتونه يې پر تاسي تمام کړي دي.

مجاهد وايې: ښکاره نعمتونه اسلام او رزق دی، او پټ نعمتونه د ګناهونو او تیروتنو پټوالی او پرده ده.

****

مه خفه کیږه:

مه خفه کیږه که یو څوک ستا قدر او احترام نکوی، ځکه دا دانسانانو طبیعت دی تر هغی د نعمت ارزښت نشی پیژندلای تر څو چې له منځه ولاړ شی.

****

په خپلو کړنو کې د دو شیانو کوښښ کوه:

- اخلاص
- د نبوی سنتو پیروی.

لدی پرته عمل به دی بیا داسی وی لکه څرنګه چې الله تعالی يې حال بیان کړی:((وَبَدَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ))[سُورَةُ الزُّمَر : ٤٧]

د الله لخوا به دوی ته هغه څه څرګند شی، چې هیڅکله یې د هغه فکر نه دی کړی.

مجاهد وایي: داسی عملونه یې کړی ول چې دوی پری د نیکیو ګمان کولو خو هغه په ریښتنی ګناهونه ول.

****

تر ټولـــو ســـتر سیاست چوپتـــیا ده

د هری قضیې او حالت په وړاندی به انسان د ژبی استعمال له دری حالاتو خالی نوی:

- اقرار کول.
- انکار کول:.
- چوپ پاتی کیدل.

د چوپتـــیا په اړه د ســـلفو ویناوې:

(١) ابو العتاهیة وایي: څوک چې چوپ پاتی شو نجات یې وموند، چاچې د خیر او نیکی خبرې وکړی ښیرازه شو، چاچې له الله سره ریښتنولي وکړه سرلوړی شو ، چاچې د علم طلب وکړ پوهه یې ترلاسه کړه، چا چې چې له خلکو سره ظلم وکړو بد یې وکړل،چا چې له خلکو سره نرمی وکړه په رحمت کې شو، چا چې

غوږ ونیو پوهه شو.

(۲) أبو الذیال وایې:چوپتیا داسی زدکړه لکه څرنګه چې خبرې زده کوی، که خبرې درته لارښوونه کوی نو چوپتیا دی ساتنه کوی، په چوپتیا کې به دوه ښیګړې ترلاسه کړی:

•له هغه چا به زدکړه وکړی چې له تا پوهه دی.

•او دهغه چا له جهالته به خلاص شی چې له تا ناپوهه دی.

(۳) له أکثم بن صیفی څخه وپوښتل شو په انسانانو کې دی څومره نیمګړتیاوې پیدا کړی؟هغه ځواب ورکړ: له شمیرولو زیاتی، خو ما چې شمیرلی اته لکه عیبونه دی، چې دغه ټول د ژبې په ساتنه پټیږی.

(٤) سلمان فارسی رضی الله عنه ته یو سړی وویل ماته نصیحت وکړه، هغه ورته وویل، خبرې مه کوه. هغه وویل: څوک چې د خلکو ترمنځ اوسیږی نشی توانیدلای چې خبرې پریږدی. سلمان فارسی ورته وویل: که چیرته دی خبرې کولی نو حق وایه او یا چوپ پاتی شه.

(٥) ابو بکر رضی الله عنه به خپله ژبه ونیوله او ویل به یې: دی زه له ستونزو سره مخامخ کړی یم.

ابن مسعود رضی الله عنه به ویل: زما دی په الله جل جلاله

قسم وی چې له هغه پرته بل څوک د عبادت مستحق نشته، د ځمکې پرمخ له ژبې پرته بل څه د اوږد بند وړ ندی.

(٦) وهب بن منبه وایي: ټول حکماء پدی متفق دی چې چوپتیا د پوهی او حکمت اساس دی.

(٧) شمیط بن عجلان وایي: ای بنی ادمه ته نه یې چوپ شوی، مگر په امن شوی یې، کله چې خبرې کوی نو احتیاط وکړه، یا به خبرې ستا لپاره دلیل وی او یا به پر تا دلیل وی.

(٨) فضیل بن عیاض ویلې دی: حج او د الله جل جلاله په لار کې څوکی اوجهاد کول دژبې له بندولو سخت ندی، کچیرته د خپلې ژبې په اړه درسره فکر پیدا شو . نو ته په یو سخت او اړین فکر کې یې.

(٩) له عبد الله بن مبارک رحمه الله څخه لقمان د وینا اړه وپوښتل شو چې خپل ځوی ته یې ویلی: که چیرته خبری کول له سپینو زرو دی نو چوپتیا له سرو زرو څخه ده، عبد الله بن مبارک ورته وویل ددی معنا داده: که الله جل جلاله د بندگی خبرې له سپینو زرو دی نو هغه د نافرمانی خبرې پرینبودل له سرو زرو څخه دی، ځکه دا دی خبری ته ورگرځی چې له گناهونو څخه ځان ساتل غوره دی له نیکیو کولو نه.

ایا خبرې کول غوره دی که چوپتیا؟

(۱۰) د احنف بن قیس په وړاندی یادونه وشوه چې خبرې کول غوره دی اوکه چوپتیا؟ ځینو وویل: چوپتیا غوره ده احنف بن قیس وویل خبری غوره دی، ځکه د چوپتیا ګټه له خپل خاوند پرته بل چاته نوی، او غوره خبرې هر اوریدونکی ته ګټورې وی.

(۱۱) د عمر بن عبدالعزیز په مخکی یو عالم وویل: له پوهی سره چوپتیا داسی ده لکه سره د علمه خبری کول، عمر بن عبد العزیز ورته وویل:زه امید لرم چې له ددی دواړو څخه به په ورځ د قیامت سره له علمه خبری کونکی غوره وی، ځکه خبرو ګټه یې نورو ته ده او دچوپتیا ګټه یې ځانته ده،

هغه ورته وویل: ای امیر المؤمنینه د فتنی وینا په اړه څه وایې: نو عمر بن عبد العزیز په ژړا شو.

(۱۲) عمر بن عبد العزیز رحمه الله ویلی دی:" چاچې خپلی خبرې له عمله حساب کړی، پرته له ګټورې وینا به یې خبری کول کم شی، ځکه زیاتره خلک خبرې له خپل عمله نه حسابوی، په هغه کې له حده وځی او په اړه یې فکر نکوی.

(۱۳) له سلیمان بن عبد الملک څخه نقل شوی چې ویل به یې:" چوپتیا د عقل خوب او خبری یې ینبوالی دی، چې یو حالت

له بل حالت پرته نه تکمليږی، خبری او چوپتيا دواړه اړين دی.

(١٤) خو دچوپتيا په هکله غوره وينا د عبيد الله بن أبی جعفر ده چې وايې:کله چې يو څوک په مجلس کې خبرې کوی او له خپلو خبرو په تعجب کې شی نو چوپ دی شی، او که چوپ وی او له خپلی چوپتيا په تعجب کې شی نو خبرې د پيل کړی.

هغه چوپتيا چې غوره ګڼلی شی او سلفو يې په اړه تيزی ورکړی: د ناروا او يا دهغه مباح خبرو پريښودل دی چې انسان د حرامو لور ته رابلی، او له هغه چوپتيا منع شوی، چې سره له توانه د حق او يا هغه روا وينا پريښودل وی چې په هغه کې خير او شر مساوی وی.

کله خبرې کول ګټور دی او کله چوپتيا او په کوم ځای کې کوم يو مناسب دی:

(١٥) ابن القيم رحمه الله وايې: "ژبه دوه ستر افتونه لری که انسان له يو څخه خلاصی بياموميی نو له دويم څخه نشی خلاصيدای:

د خبرو افت او د چوپتيا افت، کله هر يو يې په خپل وخت کې له بله ستره ګناه وی،

له حق څخه چوپ کیدونکی گونګ شیطان دی ، د الله تعالی څخه سرغړونکی، ریاکار او غوړه مال دی کله چې د خپل نفس په اړه ونه ویږیږی.

په ناروا او باطله وینا کونکی هم ویونکی شیطان او د الله جل جلاله نافرمانه دی، زیاتره خلک په خپلو خبرو او چوپتیا کې بی لاری او ددغی دو ډولونو ترمنځ دی.

خو مینځ لارې بیا د سمی لاری څښتانان دی، خپلی ژبی له نارواو ساتی او په هغه څه یې خلاصوی چې دوی ته په دنیا او اخرت کې ګټه رسوی، له دوی به هیڅ یو ونه وینی چې داسی خبری وکړی چې له فایدی پرته دی ضایع شی، بی لدی چې په اخرت کې ورته زیان ورسوی، یقینا د قیامت په ورځ به انسان د غرونو هومره له نیکیو سره راشی خو وبه وینی چې ژبی به ورته ټولی رنګی ګړی وی، او یا به دغرونو هومره له ګناهونو سره راشی خو وبه وینی چې ژبی به ورته د الله جل جلاله د ډیر ذکر له امله ټول ختم کړی وی.

****

ریښتنې نیکمرغي:

عبد الرحمن السمیط رحمه الله وایي:"زه پدې وپوهیدلم چې ریښتنې نیکمرغه د نورو زړونه خوشحالول دي".

****

څلور رباني وعدې

﴿ لئن شکرتم لأزیدنکم ﴾

که شکر مو وویست ځه به درته نعمت زیات کړم.

﴿ فاذکروني أذکرکم ﴾

ما یاد کړي ځه به تاسو یاد کړم.

﴿ ادعوني أستجب لکم ﴾

ما راوبلي ځه به ستاسو غوښتنې ومنم.

﴿ وما کان الله معذبهم وهم یستغفرون ﴾

ندي الله جل جلاله عذاب ورکونکي دویته پداسی حال کې چې دوی بښنه غواړي.

****

دا ډیر شرم دی:

چې ته په هغه څه ویاړی، چې ستا کړنه نده،

پخپل ښائست مه ویاړه،

پخپل نسب مه ویاړه،
ځکه ته دی له موره پداسی حال کې زیږدلی یې چې د رنګ، صحت او نسب اختیارونکی نوی،
که د خلکو احترام نه کوی نو د خپل خالق احترام وکړه
یواځی پخپلو اخلاقو ویاړه چې ستا کړنه ده

****

غربت:

په غربت او بیوزلی کې تر ټولو غوره دا ده، چې مصلحت له ملګرو دی لیري ساتی.

****

دټولنیزو رسنیو استعمال:

خواله رسنیو د استعمال پر وخت مو باید دا ایت په پام کې وی ((يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)). (سُورَةُ النُّور٢٤).

هغوی دي هغه ورځ نه هېروي چې کله د هغو خپلې ژبې، خپل لاسونه او پښې به د هغو په کړو وړو شاهدي ووهي.

****

اړتیا:

اړتیا سپین ږیری هم توپ وهنی ته اړ کوي.

****

عقل:

یواځی دا پوره نه ده چې ته ښه او پیاوړی عقل ولری، بلکی مهمه او لازمه دا ده چې ته یې ښه او پر ځای استعمال وکړی.

****

تل خیرخواه اوسه:

- **د نورو سوکالی ستا خوښی نه ختموی.**
- **د نورو مالداری ستا رزق نه کموی.**
- **دنورو روغتیا ستا صحت ته زیان نه دی.**

تل پاک نفسه او خیرخوا اوسه، د نورو لپاره هغه څه خوښ کړه چې د ځان لپاره یې خوښوی.

****

شخصی ژوند د تنظیمونی شپږګونې قواعد:

- **له استعمال وروسته ټول شیان خپل ځای ته رسوه.**
- **له استعمال وروسته خلاص کړی شیان قلفوه.**
- **غورځیدلی شیان خپل ځای ته اوچتوه.**

- ویستلی جامی (کالی) خپل ځایو ته راځوړندوه.
- کوم شیان چې رغونی ته اړتیا لری هغه روغوه.
- د اړتیا وړ شیان له ځان سره یاداشت کوه.

****

د زړه تنګستیا:

زړه می راتنګ شو له نیکه می وپوښتل چې څه وکړم؟

هغه راته په ځواب کې وویل: ای بچوړیه!

په دری شیانو خپل وخت مه ضائع کوه:

- په تیر شوی کار افسوس ځکه هغه نه راستنیږی.
- خپل ځان له نورو سره پرتله کول، ځکه دا کار کومه ګټه نه لری.
- ټولو خلکو د رضایت هڅه، ځکه دا ناشونی ده.

****

ګناهونه علم له مینځه وړی:

ابن تیمیة-رحمه الله-وایې:

ځینی ګناهونه ګټور علم له مینځه وړی، بلکی ځینی یې د شته علم د هیرولو لامل کیږی

مجموع الفتاوی:(١٤/١٦٠).

****

د بچیانو روزنه

ولې ډیر زر خپلو بچیانو سره اعصاب له لاسه ورکو؟!!!

- **نسبت لویانو ته هغوی په خبره کم پوهیږی.**
- **د هغوی روزنه صبر او پرلپسی کوښښ ته اړتیا لری.**

په یاد ولری چې زمونږ چغی هغوی ته زیان رسوی او له مونږ یې لیری کوی.

****

اعتذار

که چیری ستا په نفس د عذر وړاندی کول سخت وی، نو په یاد ولره چې ستا ناوړه کړنې د نورو په نفسونو سختی دي.

****

باید پر یو بل رحم وکړو:

کچیرته انسانانو د زړونو لیدل ممکن وی، نو د هر زړه دردونکی کیسې به د لوستی وي،

رائځی چې په یو بل رحم وکړو، ښایي الله جل جلاله پر مونږ رحم وکړی.

****

ستا ارزښت په تا پورې تړلی:

خلکو ته په ځان ښوونه ژوند مه تیروه په دی تمه چې څوک دی خوښ کړی،

ستا ارزښت په نورو کې نه دی،

بلکی ستا په داخل پورې تړلی دی.

****

په ځان باور:

په ځان باور دا عقیده لرل ندی چې ټول خلک دی تا خوښ کړی، بلکی دا عقیده لرل دی چې د خلکو خوښی او نه خوښی ستا په شخصیت اغیز ونه کړی.

****

د هیڅ چا سپکاوی مه کوه:

مرغان میږیان خوری خو چې کله مړه شی بیا یې مږیان په خوراک پیل کوی،

حالات بدلیږی....

د هیڅ چا سپکاوی مه کوه،

که نن ځواکمن یې نو په یاد ولره چې زمانه له تا ډیره ځواکمنه ده.

****

له جاهله ګيله مه کړئ

إمام الذهبي-رحمه الله- وايې :

جاهل د خپل ځان رتبه او قدر نه پيژني، نو څرنګه به د بل چا رتبه او احترام وپيژني.

سير أعلام النبلاء (٣٢١/١١).

****

د احترام پر ځای يې سپکاوی مه کوئ:

شرمخ سره لدی چې ستر خطر دي خو خلک يې ستاينه کوی،

او سپی سره له دی چې د خلکو څوکی کوي دوی يې سپکاوی کوی،

همداسی ډير خلک دهغه چا سپکاوی کوی چې خدمت يې کوی،

او هغه چا ته احترام لری چې سپکاوی يې کوی.

****

د خپلو ګناهونو پلټنه وکړئ

((وَمَآ أَصَٰبَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ)). ((سُورَةُ الشّورىٰ : ٣٠))

پر تاسي چې هر مصيبت راغلی دی، ستاسي د خپلو لاسونو له عملونو څخه راغلی دی،

****

په سمه لار د تللو پايله

الله جل جلاله فرمايي:

((وَأَلَّوِ اسْتَقَٰمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَٰهُم مَّآءً غَدَقًا))

ژباړه: که خلك په ثبات سره پر سمه لاره تللي واى، نو موږ به هغوى ښه خړوبه کړي واى.

****

له اسلام پرته بل دين الله ته د منلو وړ ندى

علامـــةُ ابنُ عُثيمين -رحمهُ اللهُ-وايي:

که هر څوک فکر کوى چې د ځمکى پر مخ الله جل جلاله ته د اسلام پرته بل دين د منلو وړ دى، هغه کافر دى چې په کفر کې يې هيڅ شک نشته دى.

مجموع الفتاوى (٣/٢١).

****

د نظر ساتنې په اړه د سلفو ويناوې

- أنس -رضي الله عنه- ويلي دى:

کله چې دى تر څنګ ښځه تريږى نو سترګې پټه کړه تر څو له تا واوړى.

الورع لابن ابي الدنيا (٧٢).

- ابن عمر -رضي الله عنه- وايي:

د خلکو کورونو او ودانيو ته ورښکاره کيدل د امانت له ضايع کيدو شميرل کيږی.

الورع لابن أبي الدنيا(٧١).

- له قيس بن الحارث روايت دی وايي:

سلمان -رضي الله عنه-ويلی:" چې مړ شم بيا راژوندی شم بيا مړ شم بيا راژوندی شم بيا مړ شم بيا راژوندی شم دا ماته ډيره اسانه ده له دی نه چې دمسلمان عورت ووينم يا هغه زما عورت ووينی.

الزهد لأحمد (١٩٢).

- حاتم -رَحِمَهُ اللهُ- وايي:

شهوت دری ډوله دی:

- دخوراک شهوت.
- دخبرو شهوت.
- د د نظر او ليدنی شهوت.

خوراک په ډاډ ،ژبه په رښتيا، او نظر په عبرت اخستنی کنترول کړه.

شعب الإيمان للبيهقي (٥/٥٧١٢).

- له وکیع -رَحِمَهُ اللهُ- روایت دی وایې:

مونږ له سفیان الثوري سره د اختر په ورځ ووتلو نو وویل: لومړی هغه څه چې مونږ به پرې نن پیل کو د خپلو نظرونو ساتنه ده.

الورع لابن أبي الدنيا (٦٦).

- أبي حكيم وايې:

حسان بن أبي سنان د اختر په ورځ ووتلو کله چې کور ته راستون شو ښځې ورته وویل: څومره ښائسته ښځې دی نن ولیدی؟ کله چې یې تری پوښتنه زیاته کړه هغه وویل: تباه شی ما له خپلې غټې ګوتې پرته بل څه ته نه دی کتلی تردی چې تاته راستون شوم.

الورع لابن أبي الدنيا (٦٨).

- علاء بن زياد وايې:

خپل نظر د ښځې په ځړوکی پسی مه پسی کوه ځکه نظر په زړه کې شهوت پیدا کوی.

الزهد لأحمد (٣١١).

- إبراهيم بن أدهم ویلې دی:

باطل ته ډیر کتل زړه نه د حق پیژندل ختموی.

حلية الأولياء (٢/٨).

- قال ابن القيم -رحمه الله-:

د نظر په ساتنه صبر ډير اسان دی په هغه درد باندی د صبر نه چې له نظره پیدا کیږی.

الجواب الكافي (١٥٣).

- ابن القيم -رحمه الله- وايي:

د نظر له افت څخه دادی : چې افسوس، اسویلې او درد په میراث کې پریږدی یو کس به وینې چې نه بیا په هغه کار برلاسه وي او نه تری صبر کولای شی.

الجواب الكافي (١٥٣).

- مجاهد -رحمه الله- وايي:

له حرامو څخه نظر ساتل د الله جل جلاله مینه په میراث کې پریږدی.

فتاوى ابن تيمية (١٥/٣٩٤).

****

د تیروتنی اصول:

إمام ابن القيم رحمه الله ویلې :

دخطایې او تیروتنی دری اصول دي:

- لومړی تکبر او لویې چې ابلیس یې په خپل انجام

ورسو.

- دويم حرص چې ادم عليله السلام يې له جنت څخه راوويست.
- دريم کينه چې انسان يې د خپل ورور په وژنه جرات مند کړ.

څوک چې له ددرى واړو وساتل شو نو له شر څخه په امن شو:

کفر له لويې مينځته راځى،

گناهونه له حرص څخه،

ظلم او زياتى له کينى څخه».

(الفوائد_ ١/ ٥٨)).

****

دبدعاتو مخنيوى

إمام الأوزاعي رحمه الله وايي:

"کله چې بدعت پيل شى،

او اهل العلم يې انکار ونکړى، نو وروسته بيا سنت وګرځى".

التعديل والتجريح للباجي المالكي (٤٦/١).

****

دغږ لوړول سړیتوب ندی:

که چېرې سړیتوب دغږ په لوړوالی کې وي،

نو سپی به په سړیتوب او نروالي کې د ټولو سردار و.

****

له ځانه پیل وکړه!!!

ددي پر ځای چې دفتوی پر کرسی ناست او پر نورو تور پورې کوی.

خپل ځان داصلاح کوښښ پیل کړه.

****

له ځان وروسته ګناه مه پریږده

نیکمرغه هغه دی،

چې له مړینې سره یې ګناهونه هم مړه شي.

****

د عبادت خوند:

امام أحمد بن حرب رحمه الله وایي:

"پنځوس کاله می دالله جل جلاله عبادت وکړ،

خو دعبادت خوند می تر هغه احساس نکړ ترڅو چې می لاندي شیان پریښودل:

- دخلکو خوښی می پریښوده ترڅو وتوانیدم چې حق ووایم.
- دبې لاری خلکو ملګرتوب می پریښود نو دنیکانو له ملګرتیا برخمن شوم.
- د دنیا خوندونه می پریښودل پرځای می داخرت خوندونه وموندل.

سیر أعلام النبلاء (٣٤/١١).

****

د نورو پرده ساتل

که غواړی چې دالله جل جلاله لوری په پرده کې پاتی شي،
نو هغه دهیڅ یو بنده بې پرده ګي مه کوه.

****

په عمل کې د سنتو پیروی

إمام ابن القیم رحمه الله وایي:
داخلاص او رسول صلی الله علیه وسلم له پیروی پرته عمل داسی دي،
لکه مسافر چې خپل پندوکی(پیتی) کې شګې بارکړی وي،
چې دپندوکی له دروندوالی پرته ورته بله کومه ګټه نلري.

الفوائد(٤٩).

****

د ګناهونو ناوړه پایله:

څومره خلک دی چې په غاړه کې يې دګناهونو زنځير په اچولو سره، شيطان د اور لوری ته راکشکوي:

ابن الجوزی رحمه الله وايې:

ګناهونه دګناهنګار په غاړه کې دزنځير په څير وي چې پرته له استغفار او توبې نه لیرې کیږي.

****

صبر

دصبر په اموخت سره،

دژوند نیمی ستونزې راکمیږي.

****

تل عادله اوسه:

شيخ الإسلام ابن تيمية رحمه الله وايې :

په ټولو واجب دي،

چې په هر حال کې، له هرچا سره عادل واوسی.،

ظلم په مطلق ډول حرام دي،

هيڅ وخت په هيڅ صورت جواز نلري.
منهاج السنة(٥/١٢٦).
****

د ژبې کنټرولول

مالک بن دينار رحمه الله وايي:
سلفو به ددرې خبرو سپارښتنه کوله:

- دژبې په کنټرول.
- داستغفار په زياتوالى.
- او په ځانلوالى.

صفوة الصفوة (١٦٤/٢).
****

د استغفار فضليت:

شيخ الإسلام ابن تيمية (رحمه الله) وايي :
استغفار(له ربه ښښنه غوښتل)له ټولو ستره نيکى ده، مجال يې پراخه دي ،
څوک چې په وينا، عمل، او رزق کې دکمى او زړه دتقلب احساس کوي،
نو استغفار ته دى مخه کړي.

مجموع الفتاوى: (١١/٦٩٨).

****

د ځان اهمال دټولنی اهمال دي

ابن باديس وايې:

" هغه څوک بل چاته گټه او فايده نشی رسولای چی دځان په اړه بی پروا وي،

په عقلی، روحی او بدنی لحاظ ځان ته پاملرنه ددی لامل کیږی چې انسان دی دنورو په اړه هم خيرخوا واوسي".

****

د زړونو ثبات:

امام أحمد بن حنبل- رحمه الله- ته دفتنی پر وخت وویل شو:

ایا نه گوری څرنگه باطل پر حق بر لاسي شو؟

هغه ځواب ورکړ:"هيڅکله داسی نده، تر څو چې زړونه ثابت وي نو تر هغی به حق غالب وي"

ربه ته مو پر حق باندی زړونه ثابت کړي.

****

له نورو سره ښګيړه:

داسمان دلاندې او دځمکی پر سر په هرځای کې له هر چا سره ښيګيړه او نيکی وکړه،ځکه ته نه پوهيږی چی کله او چيرته به يې بدله مومی؟!!!

****

د نيکانو بدی بيانول:

دانسان لپاره داشر پوره دی چې نيک عمله او صالحه نوی،

خو د نيکانو په اړه بد وايې!!!

****

د مرګ په اړه د خلکو يقين:

عمر بن عبد العزيز (رحمه الله) وايې:

ما داسی يقين ندی ليدلی چې د شک په څير وي، پرته د مرګ په اړه دخلکو د يقين نه، لدی امله مرګ ته تياری نه نيسي.

****

له وينا سره بائد کړنه مل وی:

وينا دښه کولو سره دی عمل هم ښه کړه،

تر څو ښه وينا او ښه عمل سره يو ځای شي.

****

دینی پوهه فتنو څخه د خلاصی لامل ګرځی:

مقبل الواداعی رحمه الله وایې:

مونږ دفتنو په زمانه کې اوسو،

واجب ده چې دالله په دین کې پوهه تر لاسه کړو،

تر څو وکولای شو په پوهی او بصیرت سره له فتنو لیری پاتی شو.

قمع المعاندین (٦١).

****

امر بالمعروف:

دهری نیکې پیل له ځانه وکړه،

ترڅو نورو د رابللو پروخت دی وینا مؤثره وي.

****

نیك عمل ژوندانه د بدلون لامل ګرځي:

ابن القیم رحمه الله وایې:

که چیرته انسان خپله ګناه په نیکی بدله کړي،

رب العزت به ورته ذلت په عزت، بدبختی او سزا په نیکمرغی او هوساینه بدل کړي.

****

زړه دنرموالی اودرملنی دوه ستر لاملونه

- دقران کریم تلاوت او او په لوستنه کې سوچ فکر.
- دالله جل جلاله ذکر او یادونه.

****

کرسمس لمانځل

- دکرسمس لمانځلو دلیل یې دکال پیل وي !!
- دمولد لمانځلو دلیل یې درسول صلی الله علیه وسلم سره مینه وي!!
- د(مینی ورځ) لمانځلو دلیل یې دمینی زیاتوالی وي!!
- د مور ورځ لمانځلو دلیل یې دمور سره نیکی وي!!

او همداسی نور...

- خو کله چې ورته مخي ته درسول صلی الله علیه وسلم سنت تیر شی نو دپریښودو لامل یې سنتوالی ښایی وایې فرض خو ندی!!!!

الله جل جلاله فرمایې:

((فَمَالِ هَٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا))

****

د چغلی پایلې

چا یو نیک سړی ته چغلی پیل کړه هغه ورته وویل:

دری جنایتونه دی ترسره کړل:

- **زما او زما د ورور ترمنځ دی اړیکی پریکړی.**
- **زما خالی زړه دمصروف کړ.**
- **زما په زړه کې دی خپل احترام کم کړ.**

****

قناعت او رضایت:

چاچې دنیا کې په لږه رضایت او قناعت وکړ،

ټولی ستونزې به ورته اسانه شي.

****

ډیره دردونکی ده ځوانانو

یوسپین ږیری وویل:

ننی ځوانان اوسپنې او درانده شیان پورته کولی شي،

خودسحر په اذن سره نشی کولای چې له ځانه ږستن پورته کړي.

****

ستونزمنه ده

دا لازمه نده چې دځان لپاره په هر زړه کې ځای پیدا کړي، ځکه دخلکو زړونو تنګ شوي، بلکی یوائځی داپوره ده چې ددوی په نفسونو کې دخپل احترام دراتوکولو کوښښ وکړي.

****

په هر حال کې د الله جل جلاله شکر ویستل پکار دی

یونانی حکیم وایې:

مابه ژړل کله چې به خپه ابله ګرځیدم،

خو هغه وخت می له ژړا بس کړل،کله چې می داسی څوک ولید چې خپو دنشتون لامله په ځنګونو ګرځیده.

****

فرق

دهغه چا ترمنځ چې دخپلو مینوالو دشمیر دزیاتولو لپاره لیکنې کوي،اوهغه چاچې داصلاح اونیکیو دخپرولو په خاطر لیکنې کوي دادي:

- **لومړی: دخلکو دغوښتونو بندیوان دي.**
- **دوهم: پاچا دی که څه هم خلک یې نه پیژني.**

****

خپلو نیمګړتیاوو ته پاملرنه:

عکرمة رحمه الله وایي:

"ماله هغه چا کم عقل ندی لیدلی چې دځان بدې پیژنی،خو بیا هم له خلکو غواړی چې په علم او نیکی یې موصوف کړي".

تنبیه المغترین (ص: ٣٣).

****

د ښو اخلاقو ارزښت:

ابن سعدي رحمه الله وایي:

"دنفس په خوښی کې دښو اخلاقو خاص ارزښت دي، یواځی هغه خلک یي پیژنی چې تجربه کړی یي وي".

انتصارالحق : صـ (٤٦) .

****

د خوښوی او کرکی لامل:

څوک چې دی دکومو خویونو لامله خوښوی، دهغی دنشتون لامله درځخه کرکه هم کوي.

****

ستونزي او مشکلات:

شیخ الاسلام ابن تیمیة(رحمه الله) وایي:

"ناوړه پیښې، تکالیف اومشکلات دیخنی اوګرمی په څیر دی، چې تری خلاصی نشته، باید انسان یي په راتللو غوسه، غمژن او سوچی نشی".

مدارج_السالکین.

****

رسنیو سره په تعامل کې احتیاط

دناسمه خوړو په خوراک سره صحت خرابیږی،

خو دبی لاری اوفاسده کتاب په لوستولو سره عقل فاسدیږي.

(ځیرکه اوسی چې رسنی مو په عقل لوبې ونکړي).

****

قراني پیغام:

﴿ وَاسْتَبَقَا الْبَابَ ... ﴾ سورة یوسف : ٢٥]

دواړو کوښښ کو چې یوله بله مخکی دوازی ته ورسی،

((کله تګلاره یوه وي خو موخې او نیتونه سره جلا وي))

****

د دوستی انتخاب:

امام شافعي-رحمه الله- وايې:

دانسان لپاره پکار ده چې ددوستی لپاره ریښتنې او وفادره خلک وټاکی، لکه څرنګه چې دامانت ساتنی لپاره امانت داره او باوري خلک ټاکی.

[الانتقاء لابن عبد البر١٥٧].

****

عذر وړاندې کول:

که یو چاته دعذر وړاندی کولو موخه یواځی غرور او ځان خوښی له مینځه وړل وي،نو په هر عاقل واجب ده چې له هره تیروتنی او خطا سره عذر مل کړي.

روضة العقلاء(١٨٦).

****

د سرلوړی او مشری لامل:

له ابو سفیان څخه وپوښتل شو:

دڅه لامله سرلوړی او دقوم مشر شوي؟

هغه وویل:له چاسره می بحث او جګړه نده کړی مګر داچی دسولی لپاره می لار پریښی ده.

نثر الدر(٣/ ١٦٧).

****

د راز ساتنی اهمیت

عمر بن الخطاب – رضی الله عنه- وایې:

چاچې خپل راز پټ وساته،

اختیار به یې پخپل لاس کې وي،

اوچاچې ځان د نورو تهمت ته وړاندی کړ ، بیا دی هغه څوک نه ملامتوي چې پده بدګمانی کوي.

****

د نبوی سنتو راژوندی کول:

علامه ابن عثیمین- رحمه الله- وایې:

دا څرګنده ده چې دنبوی سنتو په راژوندی کولو دوه ځله انسان له ثوابه برخمن کیږي:

- **لومړی په سنت دعمل کولو.**
- **دوهم سنت دراژوندی کولو.**

****

خوراج او د مسلمانانو وژنه

أيوب السختياني رحمه الله وايي:" خوارج په نومونو کې سره مختلف دي،خو په توره کې سره متفق دي".

يعنی ډلې او تګلارې يې سره جلا دي خو دمسلمانانو په وژنه سره يوه خوله او يوسلا دي.

الشريعة للآجري(٥/٢٧٤).

****

ناسمه حالات:

له مرغانو مه پوښتئ چې ولی يي خپل استوګنځايونه پريښودل، بلکی له هغه ظروفو او حالاتو وپوښتئ چې دوی يي کوچ کونی ته اړ کړل.

****

نصيحت

که چيرته ستا د ورځنۍ پلان لومړنۍ پريکړه دسحر لمانځه ته راوينښيدل نوي،

نو دپاتی ورځی پلان دی هيڅ ارزښت نه لري.

(ځکه ته دکاميابۍ په پيل کې پاتی راغلی).

****

له حق څخه سرغړونه

شیخ الإسلام ابن تیمیة –رحمه الله- وایې

څوک چې حق نه منی،

الله جل جلاله به یې دباطل په منلو امتحان کړي.

****

پرته له پوهی په دین کې له خبرو ډډه وکړئ

شیخ الإسلام ابن تیمیة رحمه الله وایې:

چاچې په دین کې بې له علمه او پوهی خبرې وکړي دا دروغجن دی، که څه هم دروغ ویل یې موخه نوي.

****

موبایل:

دی ددعوت منبر کړه، نه دګناهونو هدیره.

****

غریبی د پیغور سزا:

ابن سرین- رحمه الله- ته وویل شو: کله چې یې خپله شتمنی له لاسه ورکړه، چې تاون دی زیات وکړ.

هغه ځواب ورکړ:دا هغه ګناه وه چی ما یې د څلویښت کالو راهیسی دسزا انتظار ویسته،

بیا تری دګناه په اړه وپوښتل؟

هغه وویل: ما یو چاته دناچاری او غریبی پیغور کړي و .

****

جعلی دوستانه:

کوټه اوجعلی ملګری دسوری په څیر دی،

کله چی زه په لمر کې یم له ما وړاندی روان وی،او کله چې تورتم ته شم بیا ورک شي.

****

ورځنی حقیقت:

مونږ ځینې داسی اشخاص له لاسه ورکو ،

چې مړه نوی مګر په هغوی کې هغه صفات مړی شوی وي چې مونږ به د هغی له امله خوښول.

****

یو سپین ږیری راته وویل:

یو وخت زه او صحت دواړه دمال په لټه کې وو، خونن زه اومال دواړه دصحت په لټه کې یو!

****

له حکمت ډکه خبره

دری ډوله خلک پخپل ژوند کې مه هیروه:

- **چاچې درسره په سخت او مشکل وخت کې مرسته وکړه .**
- **چاچې په سختو او مشکلو حالاتو کې یواځې پریخودی.**
- **چاچې درته ستونزې او مشکلات پیدا کړل.**

****

داخلی نیمګړتیا

عبدالکریم بکار وایې:

دښمنان مو راته دروازی په سختی ټکوي،

خو تر هغی درانوتلو توان نلری تر څو چې مو ورته له دننه خلاصې کړي نوي.

****

ګټور نصیحت

که غواړی چی په هیڅ کار ښپیمانه نشی، نو هر کار دالله جل جلاله درضا لپاره وکړئ.

****

د قران کریم سره تعامل:

کچیرې دهغه کسانو له ډلې څخه نه یې:

﴿یتلونه حق تلاوته﴾

چې قران کریم په حق او ریښتنې سره لولي،

نو لږ تر لږه د هغو له جملې خو شه:

﴿اقرؤوا ما تیسر منه﴾

هغه ولولي چې تاسو ته اسان وي

که اول او دوهم دواړه کارونه مو ونکړای شو نو بیا

﴿فاستمعوا له وأنصتوا﴾

قران ته غوږ ونیسی او چوپ شی

خو په هیڅ وخت کې له قران سره اړیکه مه شلوئ.

****

د پند خبره:

هری کندی ته له غورځیدو څخه قدم ساتل کیږي بی له قبر څخه، ځیرکه هغه دی چې دغه کندی ته دغورځیدو لپاره تیاری وکړي، ځکه انسان به په ټولو مخکنیو کارونه ښپیمانه وي پرته له هغی چې د الله جل جلاله درضا لپاره یې کړي وي.

****

له نا امیدی ځان ساتل:

ابن القیم- رحمه الله-وایي:

دخپل حکمت له مخی الله جل جلاله دخپل بنده په وړاندی دروازه نده ټړلی، مګر داچې دخپل رحمت له وجی یې ورته دوه دروازی پرانستی دي.

****

انسان او مړینت:

حیوان هغه وخت خطرناک وي کله چې وږی وي، خو انسان بیا هله خطرناک او ضرری شي چې کله په خپله موړ شي.

****

په معاصر وخت کې ستره سپارښتنه:

ابن حزم - رحمه الله تعالی -وایي:

"په حساسو مسائلو کې چوپتیا څومره غوره ده ؛ډیر خلک مو ولیدل چې خپلو ژبو هلاک کړل خو داسی څوک مو تر اوسه ندی لیدلی چې چوپتیا ورته زیان رسولی وي ".

الرسائل :(١/٤٠٢) .

****

د بدو ځواب باید بد نوی:

یو کس یحیی بن معین ته کنځل وکړل،

خو هغه ځواب ورنکړ، چا ورته وویل چې ویل دی ځواب ورنکړ،

هغه وویل ما دا علم د څه لپاره زده کړي.

****

د دوستانو غداری:

ځینې خلکو ماته داسی تجربه پریخوده،

چې دهغه نه په زده کړه زه کولای شم چې څنګه دهغوی په څیر له نورو خلکو په راتلونکی کې ځان وساتم.

****

د نوی ورځ پیل:

کله چې دی نوی ورځ پیل کړه،

معنی دا چې الله جل جلاله دی په عمر کې یوه ورځ ددی لپاره ورزیاته کړه، چې ترڅو توبه وباسی او خپل نیک اعمال لا زیات کړي.

باید دغه درکړل شوی فرصت بې ځایه له لاسه ورنکړئ.

****

د زړه شتمنی او دمال ډیریدل:

شیخ عبد الرحمن السعدی- رحمه الله- وایې:

په ریښتنې شتمنی دزړه ده نه دمال ډیریدل،

څومره شتمن او مالداره دي چې زړونه یې غریب او حرصناک وي.

****

بیوزلي:

حاتم الأصم-رحمه الله- وایې:

له بیوزلی او غربت څخه مه ویریږه، ځکه ته الله جل جلاله له اور څخه ویرولی یې ، نه له غربت او ناچاری څخه.

****

د الفاظو په سمه توګه استمعال

خبرې او ویناوې کیلیانو ته ورته دي،

که په سمه توګه یې استعمال وکړي، نو د ډیرو خلاصی خولې به پری بندی کړي،او د ډیرو بند زړونو به پری خلاص کړي.

****

د زړونو ترلاسه کول:

که غواړی چې دنورو په زړونو کې احترام پیدا کړي،

نو دخپلې وینا او اسلوب معیار لوړ کړئ نه داچې په خلکو غږ لوړوي.

ځکه باران ګلونه رازرغونوی نه برښنا.

****

اخلاق

اخلاق د دوکان په څیر دي،

چې قفل پې ژبه ده ،کله چې قفل خلاص شي نو معلومه شي چې په دوکان کې سره زر دي او که سکاره.

****

نیک عمله دښمن درته له بد ملګری غوره دي:

سفیان بن عیینة-رحمه الله- وایي:

ځکه نیک دښمن دی خپل ایمان دی له دی منع کوی چې تاته زیان او تکلیف درورسوي،

خو بد ملګری تاته دزیان رسیدو په اړه لا پروا وي.

****

تل پاتی نیکی او گناه:

په خواله رسنیو کې دخپلو مطالبو خپرولو سره محتاط اوسئ:

که د مرگ وروسته،

تل پاتی نیکې(صدقة جارية) نشي پریخودای، باید کوښښ وکړئ

چې تل پاتی گناهونه (ذنوب جارية) هم پرې نږدئ،

****

بد یې مه گڼه:

هغه څه بد مه گڼه چې الله جل جلاله ستا لپاره غوره کړي،

کله د الله جل جلاله په غوروالی او انتخاب کې لوی مصلحت پروت وي،

چې ته پرې نه پوهیږي.

****

دپند خبره

له یوی وڼی څخه یو ملیون د اور بلوڼی کړکې جوړیږي، خو دغه یو کړکی کولای شي ملیون وڼې وسوځوي.

لدی امله په خپل ژوند کې یو منفي کړنه مه پریږده چې ستا ملیون مثبتې کړنې له منځه یوسي.

****

ګناهنګار ته ګناه څخه د خلاصي دعا

ابن مسعود-رضي الله عنه- وايي:

کله چې تاسو یو ګناهنګار د ګناه په کولو وویني، دالله له لورې ورته بد دعایې مه غواړئ،او مه ورته کنځل کوئ، بلکې دعا ورته وکړي چې الله جل جلاله ورته له دغې ګناه څخه خلاصي ورکړي.

التوبة لابن أبي الدنيا(مخ ٩٩).

****

د درد احساس

هغه څوک چې درد او تکلیف پیژني،

په سختیو او مصبتونو کې به یې دنورو ترځنګ ولاړ ویني.

****

ریښتیا او دروغ

پدې خاطر دروغ مه وایه چې خلک راجذب کړي او تا خوښ کړي، او له ریښتیاو مه ویریږه که څه هم خلک له تا لیرې کوي، ځکه دخپل ځان او نورو سره ریښتنولې یو ستر هدف دي

****

عمل:

مالک بن دینار -رحمه الله- وایې: "عمل د نه قبلیدو ویره سخته ده دعمل له کولو نه".

****

بد ګمانی:

په ټولنه کې یوه بشری کړي داسي ده،چې خلکو ته یواځی دنیمګړتیا په نظر ګوري،

خو خپلو ځانونوته بیا دکمال په نظر ګوري.

****

منفی کړنه:

زمونږ ټولنه دسترګو پر ځای په غوږونو لیدل کوي.

****

ریښتنې نیمګړتیا:

دا عیب ندی چې یو څوک دی له تا څخه غوره وي،

بلکی عیب دا دی چې ته دهغه سمعت (حیثیت)دنورو په وړاندی خرابوی،

دا ځکه چې ته نشی کولای د هغه په څیر ځان جوړ کړي.

****

چغلی:

که غواړي وپیژني چې خلک ستا په غیاب کې ستاپه اړه څه وایې، نو هغوي ته غوږشه...!

چې ستا په حضور کې د نورو په هکله څرنګه خبري کوي.

****

هدف بايد واضح وي:

ځکه دکاميابي په وړاندي ستر خنډ دموخو ناڅرګندتيا ده.

****

په نيکو کارونو کې تيزي:

کله چې د يو چا پر مخ دخير او نيکي دروازه پرانستل شي،

نو بايد د هغي په لوردی تيزي وکړي،

ځکه دا نه پوهيږي چې کله يې پر وړاندي تړل کيږي.

کتاب الزهد للإمام أحمد-رحمه الله-

****

په ګناه استمرار:

په وړو ګناهونو هميشوالي انسان دلويو او کبيره ګناهونو کولو ته اړ باسي

****

له ګناه ځان ساتل:

ګناهونه سپک مه ګڼه،

ځکه کله دوړي ګناه پيل هم ژوند د ختميدو لامل وي.

****

د رب لویی:

دګناه کموالي او وړکوالي ته مه ګوره،

بلکی دهغه رب لویې او عظمت ته وګوره چې ته یې نافرماني کوي.

****

دګناه زیان:

ابن القیم-رحمه الله-وایې:

کله چې ګناه په پټه ترسره شي نو زیان یواځي ګناهګار ته وي،

خو کله چې په ښکاره وي نو بیا یې زیان دټولني ټولو وګړو ته رسي.

****

چاپلوسی:

ځینې اشخاص تاته مخلص نوی،

یواځی خپلو ګټو دی ته اړ کړي وي چې تاته اخلاص وښایې،

کله چې یې پرتا پوری تړلي ګټې تغیر شي، نو اخلاص یې هم ورسره تغیر وکړي.

****

د دنیا ازموینه:

مونږ تل په دنیا کې په ازموینه کې یو،

هره شیبه کیدای شي چې له مونږ څخه د امتحان پارچه واخیستل شي او هغه ځانګړې وخت پای ته ورسي چې دالله جل جلاله له لوری تاکل شوي،

نو....

خپلې پانې ته پاملرنه وکړه او د بل پانې ته له کتو تیر شه.

****

د خلکو تعامل:

په ژوند کې به له دوه ډولو خلکو سره مخامخ کیږی:

- **لومړي هغه دي چې ستا دښه سړیتوب او خدمت له وجی ستا قدر او احترام کوي.**
- **دوهم هغه چې ستا ښه سړیتوب او خدمت یواځی دځان په ګټه استعمالوي.**

****

د نورو په اړه فکر:

خپله خبره په خپل ځان تجربه کړه،

مخکې له دینه چې دنورو په نفسونو یې ورټک وهي.

****

دهغه چا په څير شه!

چې په ليدو دي خلک ووايې،

(لاتر اوسه په نړۍ کې ښيګړه شتون لري).

****

دنيکۍ بدله:

له سکندر پاچا څخه وپوښتل شو:

په پاچايې کې دي کومه يوه لاسته راوړنه ده چې ته پرې ډير خوښ يې؟

هغه وويل: پدې توانيدل تر څو هغه چاته غوره بدله ورکړم چې له ماسره يې نيکۍ او احسان کړي.

****

د خلکو رضايت:

دکامياب راز نه پيژنم،

خو دناکامي راز دټولو خلکو درضايت هڅه ده.

****

د غم او کړاو لامل:

ابن القيم رحمه الله وايي:

کړاوونه،غمونه،اوسوچونه د دو لارو مينځته راځي:

- دمال حرص او له دنيا سره مينه.
- په عبادت او نيکيو کې سستوالي.

((عدة الصابرين : ٢٥٦))٠

****

د الله جل جلاله ذکر:

نيکمرغۍ، ډاد، سکون، اونفسی راحت يواځي دالله جل جلاله په ذکر(يادونه) کې دي.

****

د بدبختيو لامل:

دټولو بدبختيو لامل دالله جل جلاله له ذکر(ياد)څخه مخ اړونه ده.

****

مخ بدلونه:

خلک هره ورځ خپل مخونه بدلوي، نو خپل ارزښت دخلکو په مخونوکې مه گوره!.

****

له ژوند نه زده کړه!

زياتره ستونزي او مشکلات له دو لاملو مينځته راځي:

- بدګماني.
- ضد او عناد.

****

نبوي رڼا:

ابن تيمية-رحمه الله- وايي:

کله چې هم خلکو خپله اړيکه له نبوی علم سره شلولې،

دفتنو په تورتمبو کې ښکيل شوي،

بدعات او ناروا کړنې مينځته راغلي، او دخلکو ترمنځ شر پيدا شوي.

****

ښه او بد:

عقلمند يواځي هغه ندي چې دښو او بدو توپير وکړي،

بلکی عقلمند هغه دي چې دښو پيروي وکړي اوله بدو ځان وساتي.

****

د نیکمرغۍ بشپړتیا:

دانسان نیکمرغی په دري شیانو بشپړیږي:

- دګناه څخه وروسته توبه ویستل.
- دنعمت شکریه اداء کول.
- په سختی اوتنګستیا صبر کول.

****

بریالۍ دوستي:

بریالۍ دوستي دسترګي او لاس دارېکې په شان ده،
کله چې لاس درمند شي سترګه اوښکه تویوي،او کله چې سترګه اوښکه توي کړي نو لاس یې پاکوي.

****

لویه لاسته راوړنه:

له یو حکیم څخه وپوښتل شول:
په ژوند کې دانسان تر ټولو لویه لاسته راوړنه کومه یوه ده؟
هغه په ځواب کې وویل:
په ژوند کې دانسان ترټولو ستره لاسته راوړنه دا ده چې په غیاب کې یې خلک په ښو(نیکه)یاد کړي.

****

د اړينو خلکو سره مرسته:

ابن القيم -رحمه الله-وايې:

خلکو دستونزو حلولو او هغوي دارټياو پوره کولو خوند هغه څوک پيژني چې تجربه کړي يې وي.

****

اخلاقي ناروغي:

ناروغي يوائې په بدن پوري نده تړلی،

بلکي اخلاقي ناروغي هم شته. کله چې دبداخلاقه انسان ولید نو دالله جل جلاله له درباره ورته روغتيا وغواړه،

او دالله ډيره زياته شکريه اداء کړه چې له دغه مرضه يې ژغورلی يې.

****

رب د نافرمانی لامل:

که چيرته انسان دخپل رب لوی او عظمت پيژندلي، نو هيڅکله به يې هغه دنافرماني جرأت نوی کړي.

****

ژوند:

دژوندانه په نظام کې:

- **نه بشپړه خوشحالي شته.**
- **او نه تل پاتې غم.**

****

چوپتيا:

يو حکيم وايې:

انسان خبرو د زده کړې لپاره دوه کاله ته اړتيا لري، خو د چوپتيا دزده کړې لپاره پنځسوکلونو ته اړتيا لري.

****

ځينې خلک:

ځينې خلک دمصنوعي ونو په څير وي،

چې هرڅومره يې دښيګڼو په اوبو يې خړوب کړي خو بيا هم ميوه نه نيسي.

****

د خلکو کړنې:

ويناوې کله دروغجني وي خو کړنې تل حقائق وايي،

له ځينو حالاتو ډيره منه ، چې ماته يې دبشريت ريښتونې څيره

څرګنده کړه.

****

نورو د مشاعرو خیال ساتل:

د خلکو له احساساتو سره لوبې مه کوه
شاید ته پدغه لوبه کې بریالي شي،
خو خپل خواو شاه دوستان به دژوند په اوږدو کې له لاسه ورکړي.

****

سپی او غرځنی:

سپی له غرځنۍ څخه وپوښتل ته ولی په ځغاسته کې همیشه له ماڅخه مخکی یې؟
هغي ورته په ځواب کې وویل:ځه دخپل ځان لپاره منډه وهم او ته یي دخپل بادر لپاره!.
که دحق لپاره له ځان څخه غرځنۍ نشي جوړولي نو دباطل لپاره له ځان څخه د پردیو سپی مه جوړوه.

****

دري شيان:

په دري شيانو کې ګټه نشته:

- دولت چې دبخيل په لاس کې وي.
- توره چې دبوزدل په لاس کې وي.
- قلم چې دمنافق په لاس کې وي.

****

راتلونکي وخت:

علي – رضي الله عنه- وايې:

په تاسو داسي وخت راتلونکي دي چې:

- مشر به مو ګناهنګار وي،
- عالم به مو منافق وی،
- کشر به مو دمشر احترام نکوي،
- مالدار به مو د غريب مرسته نکوي.

****

دکينه ګر انسان نښې:

لقمان حکيم وايې:

د کينه کونکی دری نښې دی:

- کله چې يې ملګری پناه وي غيبت يې کوی،

- چې حاضر شي چاپلوسي يي کوي،
- په تکليف او مصبت يي خوشحاليږي.

****

يو حکيم وايې:

دخلکو سره تعامل دليدلو اخلاقو په بنياد وکړه،

نه دهغو خبرو په بنياد چې دهغوي په اړه يي له خلکو اورى،

ځکه ډير ځله اوريدلي خبرې دهغوي ريښتونې تمثيل نکوي.

****

انسانيت:

انسان چې کله انسانيت هير کړي، بيا له حيوانه هم بدتر شي.

****

نيك عمله دوست:

ابن القيم-رحمه الله- وايې:

نيك عمله دوست درته له خپله ځانه غوره دى، ځکه خپل نفس درته په بديو امر کوي،

او نيک عمله ملګرى درته تل په نيکيو امر کوي.

****

دنورو ناوړه کړنې باید ستا د بد خوی لامل نشی

کله چې له یو هیواده ځنګل جوړشي ، نو دا مهمه نده چې ته دی هم د هغوی په څیرحیوان شي.

****

دخپل ځان احترام:

د خپل ځان احترام به دی کله دیته اړ کړي، ترڅو پخپل ژوند کې له ډیرو خلکو سره اړیکې وشلوي.

****

کله په ناخبری کې راحت وی

ټول هغه څه چې مونږ یې پیژنو زړه نه په ارامه کوي،،کله کله دزړه سکون د ځینې کارونو په نه پیژندلو کې وي!

****

له تا سره مینه لري:

ځینې خلک ستا خطاګانې او تیروتنې پلتي،

ترڅو له تا رخصت شي.

او ځینې نور بیا ستا له تیروتنو سترګې پټوي،ځکه له تا سره مینه لري!

****

په خلکو کې لوړ او عالي هغه دی

((چې دخلکو په اړه کمي خبرې کوي))

او پاک نفسه هغه دی

((چې په خلکو نیک ګمان کوي))

او تقواداره هغه دی

((چې دخلکو په خدمت او مرسته کې هلې ځلې کوي))

****

وفادری او انسان:

سپې ته دری ورځې ډوډي ورکړه،

تر دری کالو پوري به د یاد ساتي.

انسان ته دری کاله خوراک ورکړه، په دری ورځو کې به د هیر کړي.

****

دخپلوانو ناوړه سلوک

د خپلوانو دغدر او دهوکو څخه مه حیرانیږئ،

ځکه له تاسو مخکې، یوسف علیه السلام سره خپلو وروڼو دهوکه وکړه،

سره لدی چې هغه یو پیغمبر دي.

****

د لمونځ اهتمام:

سعيد بن المسيب –رحمه الله- وايي:

د ديرشو کلونو راهيسي مؤذن اذان ندي کړي مګر داچې ځه په جومات کې موجود يم.

****

له ځينو خلکو مرسته مه غواړه:

دخلورو کسانو نه د هيڅ شئ په اړه مرسته مه غواړه سره لدی چې دمشکل حل دي دهغه په لاس کې وي:

- **کينه ګر.**
- **منافق.**
- **ذليل.**
- **بخيل.**

****

خيانت:

په وړاندي دی درواونکې زمرې غوره دي له دينه چې ترشاه دی خاينه ګيدړه وي

فتوى ورکول:

دهغه چا کار دي چې اهليت يې ولري:

امام مالک - رحمه الله- وايي:

ما تر هغي فتوى نده ورکړي چې ترڅو زما لپاره اويا کسانو هغي د وړتيا او اهليت ګواهي نده ورکړي.

****

پته کينه

که چيري خلک دخپل ځان په اړه دنورو د زړونو له ارادو خبر وي، نو له يو بل سره به توری په لاس مخامخ شوي وي.

****

دعلم اهميت:

امام أحمد بن حنبل – رحمه الله- وايي:

انسان علم ته له خوراک او څښاک زياته اړتيا لري،

ځکه خوړو او اوبو ته په ورځ کي يو ځل يا دوه ځله ضرورت پيداکيږي،

خوعلم ته دخلکو اړتيا هغوي دساه اخستلو په شمير ده.

****

هوساینه:

أبوالدرداء-رضي الله عنه- وایې:

دهوساینې او اسانې په وخت کې الله جل جلاله راوبله شاید چې دمشکل او سختې وخت کې دعا قبوله کړي.

****

په علم عمل:

أبوالدرداء-رضي الله عنه- وایې:

ترهغې عالِم نه شي جوړیدای ترڅو چې متعلم ونه اوسي، او ترهغې متعلم نه شي کیدای ترڅو چې په زدکړې علم عمل ونه کړي.

ځه له دی ډیر زیات ویریږم چې کله دخپل رب په وړاندی دحساب لپاره ودریږم اوماته وویل شي:"چې تاپخپل زدکړې علم څه عمل کړې؟.

****

د اسلامی امت راتلونکی:

شیخ ابن باز-رحمه الله- وایې:

دا امت به ناروغه وي خو مري نه، په غفلت کې به وي خو ویده کیږي نه.

مه نا اميده کيږي...

خپله سرلوړي او عزت به هله ووينې چې کله د خپل رب لور ته ستانه شوي،

ځانونه مو اصلاح کړه،او دخپلو ورونو مرسته مو وکړه.

****

يحيى بن أبي كثير-رحمه الله- وايي:

علم په جسمي راحت نه ترلاسه کيږي.

****

وصلي الله وسلم وبارك على عبد الله ورسوله محمد، وعلى آله وأصحابه أجمعين